

KANSALLIS KAARTI

Myydään Punaisen kaartin rahaston hyödeksi

Hinta 75 penniä

KANSALLISKAARTI

MUISTOJA

SEN ENSIMMÄISELTÄ SOTARETKELTÄ

KERTONUT

LATINKI

(K. V. WALLIN)

(toimittanut lakkoajalta.)

HELSINKI 1:
PUNAISEN KAARTIN KU

SINGISSÄ.
L. MOILANEN JA KUMPP.,
1905.

NYT TAISTELLAANI

Jo notkelmasta nousi merkkisauhu,
se syömmet sytti, puhkes innon pauhu,
kapula kiersi, vannoi valan kansa,
se kauemmin ei kannu kahleitansa,
ei saa se väistää vainon verisutta,
siis rohkein rinnoin kohti vapautta! —

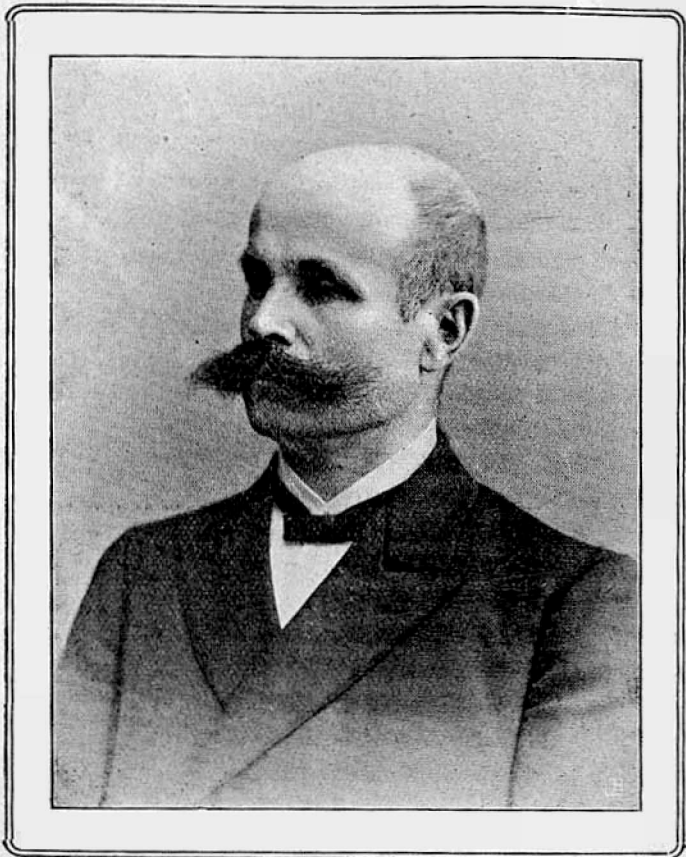
Ken rintamansa rikkoo taiston tiellä
ja liiton suuren pettää pelkomiellä,
kun vaarassa on isänmaa ja kansa,
häpeä, herja olkoon palkkanansa!

Kotoinen liehuu lippu, rusoo poski,
kohisten kaikuu marssi niinkuin koski:
Nyt taistellaan,

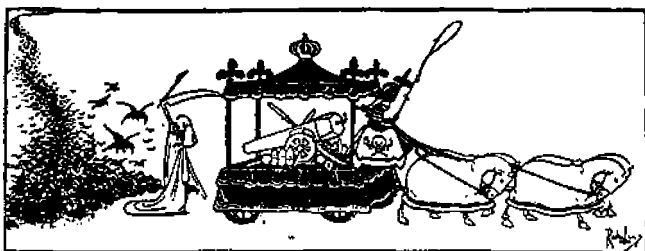
jo läytyy nousta päivä uus',
vapaus, veljeys ja yhdenvertaisuus!

(Lyhtytulpparano lakkoajalta.)

KAPTEENI JOHAN KOCK.

Sortovallan hautajaiset.

1. Taistelu alkaa.

Mikä mahtava, mikä suunnaton taisteluase onkaan suurlakko!

Työlakkoja on ollut niinkauan kuin historiaa on ollut, niinkauan kuin on ollut isäntiä ja palvelijoita, työnantajia ja työntekijöitä, sortajia ja sorrettuja. Jo v. 1490 ennen Kristusta tokivat Israelin lapset lakon Egyptin tiiliruukilla, ja on sen jälkeen ollut lakkoja monella muullakin tiiliruukilla. Mutta kokonaisen kansan lakkoa, koko yhteiskunnan suurlakkoa on koeteltu vasta kahdennenkymmenennen vuosisadan Europassa.

Vuosisatoja, vuosituhansia on yhteiskunta, ovat sivistyskansat lakkaamatta tehneet työtä. Vihdoin ovat kylmät korvet asutetut, pienet kylärähjät ovat kuin taikavoimalla kasvaneet pauhaaviksi suur- ja miljoonakaupungeiksi, höyryvoima velloo merten ja järvien vesinä, rautatienkiskot, telegrafi-, telefoni- ja sähkölangat peittävät jättiläishämähäkin verkkona maat ja mantereet. Kansat ovat suunnattomasti kasvaneet ja vaurastuneet. Kieltämättä on kehitys mennyt eteenpäin, rientänyt oikein jättiläisaskelin. Nykykansat, niiden

joukossa meidänkin kausamme, nauttivat monen monen edesmenneen sukupolven perityn työn ja oman yhä edistyvän työnsä hedelmiä.

Mutta vielä seisoo kiusaaja tempelin harjalla ja syö yhä ahnaammilla silmillä kukoistavia maita ja mantoreita. Ja hänen ympärillään on suuri joukko mahtajia ja sortajia, joille kiusaajan ei ole tarvinnut kahta kertaa kuiskata: „tuon kaiken minä annan sinulle“.

Kukoistavia maita ja kansoja sorretaan ja poljetaan. Höyrykoneet, kiskot, sähkölangat — kaikki, kaikki ne ovat mahtajain ja sortajain käsissä ja palvelevat heitä. Niin ainakin ovat sortajat ja mahtajat itse luulleet. Yhä suuremmiksi ovat luulleet laajentaneensa tehtaitansa, yhä nerokkaammiksi tehneensä höyry- ja sähkökoneensa, yhä täsmällisemmäksi ja luotettavammaksi saaneensa koko aineellisen elämän koneiston. Yhä suurempia kansanjoukkoja ovat uskoneet koonneensa Grotte-myllyn ääreen, yhä taitavammaksi, yhä ymmärtävämmäksi kasvattaneensa raatajat rahanalaiset. Ja yhä suuremmaksi ovat he tehneet kasarminsa ja sotajoukkonsa, joiden tuli taata kaiken pysyväisyyttä ja sortovallan ja rahavallan ikuisuutta.

Kunnes äkkiä kamala nauru kuuluu tempelin harjalta. Kiusaaja on nähnyt kummia, tullut hulluksi ja juossut pois!

Höyrylaivat henkäisevät viimeisen höyrynsä, höyryveturit seisovat, sähkölangat humisevat ilman sähköä, tehtaissa on pyhärauha, sotamiehet karkaavat kasarmeistaan ja käskevät niitä, jotka heitä ennen käsivät.

Valtaistuimet vapisevat ja sortajat uskovat maailman lopun tulleen.

Suomukset putoavat sortajain silmistä, kultamarikat heidän käsissään muuttuvat keltaiseksi hiekaksi ja saveksi.

Mutta kauvan sorretty kansa täyttää nyt iloiten ja laulaen valtakunnan kujat ja kadut. Kansalliskaartit marssivat vapautta ja valoa puolustamaan. On melkein niinkuin kuningas Daavid laulaa Israelin kansan juhlijoukosta:

Ja juhlapuku puhdas sen,
 kuin lumi loistaa valkoinen,
 ja kiitosvirsi kaikuu.
 Taas tuhansin ja tuhansin
 käy sisään joukot Jaakobin.
 Riemusta ilma kaikuu.

Suurlakko, kansaa lakko, yhteiskunnan lakko on tullut.

Mikä kohtalon iva! Sortovalta ja rahavalta ovat kaivaneet oman hautansa. Vuosikausia ovat ne rakenneleet ja rustailleet omia tarkoituksiansa varten, ottamatta huomionsa, että kehityksen luomilla suurilla järjestöillä, joita he ovat luulleet hallitsevansa, onkin ollut toinen tarkoitus. Tuhannet, kymmentuhannet, sadattuhannet ihmiset, joille edistyksen aseet ovat annetut, eivät tahdo, eivät voi käyttää jättiläisasetta sortovallan puolesta, vaan nostavat sen sortovaltaa vastaan.

Sellainen on suurlakko. Edistyksen taistelu sortoa vastaan.

Suurlakkoajan tapaukset ovat vielä tuoreessa muistossa. Niin tunnetut kuin kansallislakon suuret näkyvät tapaukset ja *valtiolliset* tulokset ovatkin, niin

sekavat ja vähän valaistut ovat tuon merkillisen syntymiskauden sisäiset vaiheet ja sen yhteiskunnalliset tulokset. Tältä jälkimmäiseltä kannalta ei ole suurlakkoa vielä ensinkään riittävästi käsitelty. Eikä sitä yritetä tässäkään, koska meiltä puuttuu siihen tarpeellista aikaa ja valmistusta ja koska suurlakon historia siinä suhteessa ei ole vielä lähimainkaan päättynyt. Koetamme kuitenkin tässä tehdä lyhyen yleiskatsauksen tuohon merkilliseen lakkoviikkoon sikäli kuin sitä ymmärrämme. Katsauksemme on tehty „Helsingin horisontin“ mukaan, koska Helsinki olojen pakosta joutui edustamaan koko maata Venäjän vallan edessä ja tavallaan soittamaan „paholaisen viulua“ koko Suomen lakkokonsertissa.

Ja koko lokakuun viimeisen viikon ajan oli Helsingissä yhä pingoittuvalla jännityksellä seurattu महतavan valtiollis-sosialisen jättiläislakon kehittymistä Venäjällä. Äärettömän sekavista tiedoista saattoi kuitenkin jotenkin selvään nähdä, että mustamuistoinen itsevaltius Venäjällä eli viimeisiä aikojansa. Mikä oli siitä seuraus oleva: perustuslaillinenko monarkia, tasavaltako vai täydellinen anarkia ja valtakunnan hajoaminen? Kuka sen saattoi sanoa? Itsekullakin lopputuloksella oli lujauskoiset ennustajansa, ja se ymmärrettävästi hämminkiä lisäsi.

Mikä oli vihdoin oleva Suomen kohtalo? Mille kannalle tuli täällä asettua, sillä se toki oli selvää, että sellaisen myrskyn mainingit luonnonvoiman pakosta vyöryisivät yli meidänkin maamme. Tapaukset ovat osoittaneet, että selvää, yhtenäistä vakaumusta Suomen suhteesta Venäjän lakkoon ei täällä ollut ole-massa, mikäli tämä suhde nimittäin koski valtakunnan rikkomattomuutta. Tulos onkin ollut se, että täällä

yleensä pysyttiin uskollisina valtakuntayhteydelle. Mutta kyllä toisenlaisiakin tietoja saatiin. Oulu ympäristöineen julistettiin Venäjältä riippumattomaksi, ja kuuluisa Tampereen ohjelma, joka vähällä oli ihan yleiseen valtaan päästä, olisi puustavillisesti toimeenpantuna mahdollisesti johtanut samanlaisiin tuloksiin. Nämä ja tämänkaltaiset äärimmäisyydet ovat tapahtumia, joita ei jälkeempäin ylen runsaslukuisten järkivii-saiden moitteet ja pilkka voi muuttaa muuksi kuin mitä ne olivat: välttämättömiä pärskeitä luonnottomat sulkunsa murtavan vapaudenvirran äkkiryöpyssä.

Vaan palatkaamme tapahtumiin.

Viestit Venäjältä väistävät yhä syrjemmälle esi-rippua tapahtumien valtaavan taustan tieltä. Kartta kädessä luetaan sekavia sähkösanomia. Lakko on levinnyt yli koko Europan-Venäjän, kaapannut Kaukasian, kulkenut Keski-Aasiaan, seisauttanut liikkeen Siperiassa. Kaiken tämän vaikutus on kuin huippuunsa kärjistynyt Pietarissa. Laivaliike on lakannut, ei liiku rautateillä ainoakaan juna, ei edes pääse keisari läheisestä Pietarhovista pääkaupunkiinsa, jos haluaisikin.

Suomen rautatie on ainoa, jota myöten Pietari vielä on yhteydessä muun maailman kanssa.

Kuinka kauvan? Voiko se ja sopiiko Suomen pysyä erillään. Siitä ollaan Helsingissä eri piireissä eri mieliä. Rautatieläiset Pietarissa kieltäytyvät lakkoon yhtymästä, ja eräissä Pietarin lakkohallinnon kokouksessa jo kerran päätetään, että suomalaisia ei tule lakkoon pakottaa; valtaavasti on kuitenkin toistakin ajatusta esitetty, ja ilmeisesti on tämä vain päiväksi, pariksi pitävä päätös. Torstaina 26 p. lokakuuta lähettää Helsingin työväenyhdistys paheksumissähkösanoman Suomen rautatieläisille Pietarissa ja vaatii heitä

lakkoon liittymään, muita syitä tulee lisäksi, ja perjantaina 27 p. lokak. on Suomen rautatie yhtynyt liikkeen seisautukseen, aluksi vain Suomen rajaan saakka. Mutta lauantaina tulee lakko rajan yli ja sunnuntaina se on Viipurissa.

Varmaan tulee seitsemän kaupunkia Suomessa riitelemään suurlakon alkamisen kunniasta, niinkuin seitsemän kreikkalaista kaupunkia muinoin riiteli Homerón syntyperästä. Jätämmekin tämän kysymyksen selvittämisen tulevaisuuden historiankirjoittajille, ja pyysimme vain siinä yksinkertaisessa tosiasiasa, että suurlakko tuli Suomeen, koska ei voinut olla tulematta, tuli luonnonvoimalla ja niinkuin helluntain humaus.

Maanantaina 30 p. lokakuuta Matti Kurikka Suomen työväen järjestön nimessä Helsingin Rantatien-torilla suuren kansanjoukon keskellä julisti yleislakon alkavan yli koko Suomen. Torilla valittiin pienempi lakkokomitea ja toinen valiokunta toimittamaan pääkaupungin kapakoita kiini. Merkillisen kiireesti kapakat kiinni monivätkin: jo 10 minuuttia siitä kuin „kapakat kiinni“ huuto kuului kansallisteatterin portailta ruuvailivat viinavaarit torin varrella luukkujansa kiini. Haistoivat kai unta aikaa. „Ikuisesta kieltolaista“ tuli täällä tosin vain kahden viikon kieltolaki, mutta se opetus, minkä tämä kansan säätämä lyhytaikainen laki on vallassa olijoille antanut, on perinpohjaisempi kuin se, minkä valtiosäätyjen laatimain viinalakien pykälät ovat vuosikymmeninä pystyneet antamaan.

Mutta eivät kaikki olleet yhtä vikkeliä yhtymään lakkoon kuin krouvarit. Vesijohto tosin yritti ennen aikojaan tulla mukaan, mutta pian selvisi, että syynä tuohon hullunkuriseen vesijolitolakkoon, joka jo juoksutti emäntiä ja kyökkipiikoja pitkin katuja niin että

kannut kalisi, ei ollut suinkaan mikään todellinen lakko, vaan herrasväkien lakkopelko. Helsingin valtaherrat vielä hymyilivät Matti Kurikan lakolle. Ylioppilaat tosin ilta-puolella yhtyivät lakkoon, mutta eivät osanneet sanoa syytä tekoonsa. Helsingin valtuusto oli saman päivän illalla vielä niin ymmällä, että luuli lakkoa tavalliseksi

Ensimmäisiä kansalliskaartilaisia.

nurkkalakoksi tai leipäkapinaksi, ja valmistautui sitä lopettamaan. Mutta kun kuultiin lakon olevankin valtiollista laatua, alkoivat huolestuneet naamat hymyillä, ja hymyilyä jatkui, vaikka mieleen teroitettiin, ettei työväki tarkoittanut ainoastaan sortovallan kukistamista, vaan yleisen äänioikeuden ja yksikamarisen eduskunnan välitöntä saavuttamista. Selväähän oli, että lakko sellainenkin oli taivaasta pudonnut lahja yläluokalle: työmiehet valloittakoot maalle takaisin menetetyt oikeudet

— kun oikeudet on saatu, tiedetään kyllä mitä työmiehille tehdään. Samalla tavoin lienee ajatellut perustuslaillisten puoluekomitea, joka aamulla julisti olevansa kykenemätön tulemaan toimeen ilman työmiesten apua, mutta illalla jo oli tehnyt työväen miehille mahdottomaksi jatkaa yhteistyötä.

Mutta maanantai oli sittenkin vain suurlakon aattopäivä. Tiistaiamuna varsin näet tuli Venäjältä se suuri sanoma: Venäjän itsevaltainen keisari, jonka valtakunnassa aurinko tuskin oltiin laskea, rajaton valtiass, jonka edessä äsken vielä suurvallat olivat maahan saakka kumarrelleet, oli äkkiä muuttanut perustuslailliseksi hallitsijaksi melkoisen rajoitetulla vallalla. Nyt oli rauta kuumaa Suomenkin ahjossa, nyt uskalsivat arimmatkin tarttua moukarin varteen. Nyt ei lakolla ollut mitään menetettävänä, vaan kaikki voitettavana. Suorastaan häpeä olisi ollut, ellei Suomikin olisi osaltaan kukistanut valtiollista järjestelmää, joka Venäjällä jo oli kukistettu.

Se tiistai oli suurlakon iloinen yksimielisyyden päivä. Se oli se päivä, jolloin poliisitkin tekivät lakon, viimeisetkin vastaanhankaajat toivivat lakon. Jolloin kaikelle pahalle huudettiin alas ja Suomen punaiset leijonaliput riemuisasti hilattiin ylös. Jolloin kenraalikuvernöörin talon edustalla sattunut surullinen pako-kauhukin Jonas Castrénin silmissä näytti „mallikelpoiselta“ järjestykseltä. Jolloin kansalliskaarti syntyi ja Kock alkoi hallita koko Helsinkiä kenenkään vastaan sanomatta.

Se oli sen suuren odotuksen ja suuren toivon aika. „Suomenmielisten“ ja „perustuslaillisten“ johtajat kirjoittivat kilvalla manifestin konsepteja. Työväeltä konsepteja ei liene pyydetty, vaikka niitä kyllä Rautatien-

torilla tehtiin. Vähäpää siitä, sillä ainoastaan yksi ratkaisu oli mahdollinen: Jerikon muurien murtuminen, sortovallan kukistus, sortovallan, joka kuusi vuotta oli kansaamme kiusannut. Mutta kelle ja kenen hyödyksi oli voitto tuleva? Minkälainen Suomi oli sortovallan raunioista nouseva? Siinä kohden oli jo alusta alkaen olemassa, vaikkei vielä näkymässä, kaksi jyrkästi eroavaa suuntaa, samat suunnat, jotka ensin järjestyttävät meidän niinkuin muittenkin sivistyskansain sisällistä elämää: vanhoillisuuden ja uudistuksen, virkavallan ja kansanvallan, rikkaitten ja köyhäin, herrain ja työmiesten eri suunnat ja maailmankatsomistavat.

Keskiviikkona 1 p. marraskuuta läksi „Eläköön“ viemään keisarille manifestin konseptia. Siinä laivassa kulki maamme ulkonainen valtiollinen kohtalo. Porvarillisten puolueitten päätehtävä oli nyt vain odottaa laivan paluuta ja sen kanssa tulevaa manifestia, jonka sisällyksestä ei saattanut epäilystä olla. Lauvantaina laiva palasi, ja seuraava yö oli se „historiallinen yö“, jolloin eronnellesenaatille ja valtapuolueitten herralille manifesti juhlallisesti luettiin „Slavalla“, missä tilaisuudessa työväen edustajat loistivat merkillisellä poissaolollaan.

Työväellä oli sillä välin ollut montakin historiallista yötä ja päivää. Tiedettiin silläkin taholla odottaa manifestin tuloa ja julkaisua, mutta työväki ei voinut eikä joutunut sitä ristissä käsin odottamaan. Sen oli kaikella voimalla edelleen ylläpidettävä lakkoa ja jatkettava sitä painolla ja kunnialla. Se oli raskas ja vaikea työ, jolla jo sinänsä on oleva ikuista arvoa. Mutta vielä suurempi arvo on sillä oleva suurena ja valtaavana yhteiskunnallisena mielenosoituksena. Sillä lukon päätarkoitus, se on käsityksemme, oli antaa

maamme etuoikeutetuille ja mahtajille voimallinen näyte työväen tarmosta ja yhteiskunnallisesta kypsyydestä. Se oli sanalla sanoen jättiläismäinen mielenosoitus yleisen äänioikeuden ja yksikamarisen eduskunnan hyväksi. Sen ei tarvinnut ketään uhata, ei ketään pakoittaa, vaan se omalla luonnonvoimaisuudellaan pakotti valta- puolueet ratkaisevasti kääntymään kansan viittaamalle uralle. Siinä suurlakon varsinaisen ydin ja merkitys. Helppo on perästäpäin huutaa, että työväki olisi ilman lakon jatkamistakin yli porvarien määräämän rajan saavuttanut päämääränsä. Huonosti kuitenkin tuntee yhteiskunnan se, joka luulee porvariston koskaan taipuneen muuhun kuin välttämättömiin ja pakollisiin myönnytyksiin, ja vielä huonommin on historiaa luke- nut se, joka uskoo porvarien kunniasanaan liian puustavillisesti. Tosiasia on ja totena pysyy, että vain lakon suunnaton paino sai porvarien vuosikausia horjuneet vakaumukset parissa yössä kypsynään ja että vain työväen jatkuva tarmokas esiintyminen voi suuren sisäisen undistuksen saattaa onnelliseen lop- puun. Jos työväki olisi totellut herrain komennuk- sia lakon lopettamisessa, olisi se saanut totella niitä monessa muussakin asiassa. Työväki tiesi itse, milloin lakko oli lopetettava, ja tietää samoin, milloin se taas on aljettava.

Siksi on kansalliskaarti ollut sojassa ja on leiris- sään vahniina tarvittaessa lähtemään nuteen sotaan.

Suurlakon yksityisvaiheet ja kansalliskaartin osal- lisuus niissä tulevat edempänä tarkemmin esitettäväksi. Tässä kuitenkin vielä lyhyt yleiskatsaus lakon loppu- vaiheisiin.

Hyvään alkuun päästyään jatkui lakko aluksi ylei- sellä innostuksella ja valtaavuudella, jonka vertaista ei

Helsingissä ole koskaan nähty. Juhliva kansa lainehti kaduilla, joilta kaikki arkipäiväinen liike, kauppa, raittien ratina, raitiotievaunujen kulkutus oli kadonnut. Tehtaat seisovivat, veturit jäähtyivät suuressa odotuksessa. Julistus toisensa jälkeen, toinen toistaan pyöryttävämpi, ilmestyi kadun kulmiin ja sähköpaaluihin. Kansalliskaartin ja „punaisen kaartin“ helposti tunnettavat komppaniat marssivat päivä päivältä parantuvalla ryhdillä ja järjestyksellä kaupungin katuja. Polisikamarissa, missä kansalliskaartin päällikkö kapteeni Kock isännöi, oli yötä päivää hyörinää ja pyörinää kuin mehiläispesässä. Rautatientorilla pidettiin päivittäin suurenmoisia kansankokouksia, joissa luettiin ja ukkosen jyrinällä hyväksyttiin yhtä suurenmoisia ponsia. Ja kaiken kukkulalla istui lakkokomitea koolla halvassa kokouspaikassaan raittiusseura Koiton kahvilassa työväenyhdistyksen talon naapurissa, halliten kaikkia ja kaikkea. Sen arvo ja valta kasvoi tunti tunnilta. Sen porstuat olivat täynnä „audienssin“ etsijöitä, herroja ja työmiehiä, paroneja ja rantajätkiä, kotimaisia ja ulkomaalaisia. Lakkokomitean lakkoasiain toimikunta, josta yhtäkkiä paisui „kauppa- ja teollisuustoimituskunta“, työskenteli niinikään yötä päivää usein mitä hullunkurisimmassa oloissa. Hyvin omituisessa tilassa elettiin Helsingissä myöskin iltaisin ja öisin: kaikkialla vallitsi egyptiläinen pimeys, josta kävelijäin lyhdyt ja pienet taskusähkölamput tuhansina tulisilminä tuikkivat ja johon Viaporin ja venäläisten sotalaivain valonheittäjät vähän väliä lähettivät suuria valosuihkujansa.

Mutta niin mieltäkiinnostavaa ja innostuttavaa kuin tällainen lakkoelämä itsessään olikin, niin ahdisti kuitenkin kaikkia rauhallisia ihmisiä salainen painajainen. Oliko lakko pääsevä onnelliseen päätökseen ilman

väkivaltaisuuksia, ilman verenvuodatusta, ilman aseellista sekaantumista venäläisten vallanpitäjain puolelta. Viapori katseli sähkösilmillään epäilevästi kaupunkiamme, venäläinen sotalaivasto-osasto, johon kuului hirvittävillä kanuunoilla varustettu uusi panssarilaiva „Slava“, oli ankkuroinnut aivan Helsingin nenän eteen, kenraalikuvernööri oli paennut „Slavan“ panssarien turviin, kasarnit olivat täynnä hampaisiin saakka aseistettuja venäläisiä pataljooneja ja päälle päätteeksi saapuivat keskiviikkona Tuusulan tykkipatterit maantietä pitkin suurella ryminällä Helsinkiin. Moni uskoi kaupungin pommituksen olevan oven edessä ja katseli sotalasaretteja ja „laupendensisaria“ rukoilevilla silmillä. Vähitellen kuitenkin sai rauhallisempi käsitys jalansijaa, kun kansalliskaartin päälliköt ja kaupungin viranomaiset julistuksissaan selittivät, ettei vaaraa venäläiseltä taholta ollut nhkaamassa, jos vain kansa ei ryhtyisi väkivaltaisuuksiin. Siinäpä se pyöri. Yleisesti näet kerrottiin noiden salaperäisten „aktiivisten“ mahdollisesti aikovan saada joitain väkivaltaisuuksia toimeen; sen lisäksi epäilivät herrät sosialistien hankkeita ja sosialistit herrain hankkeita; kansalliskaarti ja sen rinnalle ilnestynyt kaptteeni Theslöfin johtama kaupungin viranomaisten suosima herraskaarti katselivat toisiaan vähemmän ystävällisillä silmillä. Ne kuitenkin, jotka olivat tilaisuudessa ilman ennakkoluuloja seuraamaan lakon sisäistä kulkua, tiesivät, että kansalliskaartin ja koko työväen aivoitukset kyllä saattoivat valta-
luokkia vapisemaan, mutta voimain johto oli varmoissa käsissä, jotka kuten itse voimatkin tässä suurlakossa ajoivat yksinomaan rauhallisten aatteiden asioita, valtiollisen vapauden, kansanvallan, yleisen äänioikeuden ja yksikamarisen eduskunnan aatteita.

Sillä tavoin kului loppuviikko.

Tuli sitten manifesti ja päästi porvarilliset hirveästä jännityksestään. He luulivat suurlakon päättyvän heti ensimmäisen tiedon saavuttua manifestin sisällyksestä. Herrat kaikenkarvaiset kiiruhtivatkin antamaan lakkolaisille sensuuntaisia neuvoja ja käskyjä. Mutta juuri tämä luokkavaltainen holhous, joka muodostui suoraksi kunnalliseksi taistelukseksi Helsingin polisivallasta ja kapakkain kiinipitämisestä, syvä pettymys siitä, ettei manifesti eivätkä valtapuolueet olleet antaneet täydellisiä takeita työväen valtiollisten vaatimusten täyttämisestä, ja lopuksi vielä suuttumus siitä, että kuultiin uuden hallituksen tulevan perin ylimys- ja ruotsinvaltaisen, saattoivat työkansaa uhallakin vielä jatkamaan lakkoa jonkun päivän. Vasta maanantaina 6 p. marrask. „keskeytettiin“ lakko suurilla juh-

Laupeuden sisaria.

lallisuuksilla Senaatintorilla. Oloja kuvaavaa on, että kun lakkoa päätettäessä manifestia paraikaa senaatista julistettiin ja jaettiin ja valtapuolueitten ihmiset isänmaallisilla lauluilla tervehtivät maamme vapautusta, seisoi monituhattimiehinen kansalliskaarti torilla äänettömänä, lakit päässä. Illalla oli juhla-valaistus koko kaupungissa. Mutta kadut olivat pimeät ja köyhälis-

tön akkunat esikaupungeissa olivat pimeät merkiksi

siitä, ettei kansa vielä ollut saanut niitä valtiollisia oikouksia, mitä se oli toivonut ja uskonut saavansa. Ja niinkauan kuin nämä vaatimukset ovat täyttämättä, jatkuu tyytymättömyyttä ja jatkuu lakkoa työtätekevään luokkain mielessä.

2. Kansalliskaartin synty.

Kun työväki oli julistanut yleislakon alkaneeksi ja siton noussut taisteluun virkavaltaista sortojärjestelmää vastaan, yhtynyt venäläisten veljien kauniiseen, jaloon vapaudenliikkeeseen ja saanut vastakaikua jokaisen itsetajuntaan heränneen kansalaisen rinnassa, tunsii se hetken koko vakavuuden, sen vaatimukset ja velvoitukset. Työväki tiesi edesvastatun tapahtumista vierivän työväen niskoille ja että sen osaksi nyt kuten aina ennenkin tulisi päivän kuorma ja helle: mutta samalla oli se myöskin selvillä tehtävistään, oli valmis panemaan kaikki voimansa liikkeelle, tekemään ponnistukset moninkertaisiksi, jotta aljettu liike, joka valtavana levisi kautta maan, kaikkialla innostuttaen mieliä, kaikkialla saaden ihmiset unohtamaan arkiaskareensa ja sydämensä koko helikulla yhtymään siihen, saataisiin toivottuja hedelmiä kantamaan. Tähän vaadittiin ennen kaikkea hyvää järjestystä. Monot esimerkit Venäjältä osoittivat, miten helposti suurlakon aikana voi syntyä epäjärjestyksiä, jotka riistävät siltä ne tulokset, jotka sillä muuten ehkä olisi saavutettu. Oli siis aivan

Kansalliskaartin komentaja,
TOIMITTAJA KAARLO LUOTO.

luonnollista, että meillä etualalle pian nousi kysymys järjestyksen ylläpidosta. Huolestuneena odotettiin, mitä koittavat päivät toivat mukanaan. Miten saada epäjärjestykset vältetyksi? Tosin polisit lakon alkaessa vielä olivat toimessaan, mutta ensinnäkin oli heidän lukumääränsä katsottava suurlakon aikana riittämättömäksi ja toiseksi ei oltu totuttu luottamaan heihin, siksi paljon oli polisikunnan keskundessa ilmennyt mädännäisyyttä, jonka nyt jos koskaan peljättiin käyvän yleisölle vaaralliseksi. Ratkaisu järjestyksenpitokysymykselle tuli samalta taholta, mistä suurlakkokin oli alkunsa saanut. Järjestynyt työväki nimittäin ryhtyi muodostamaan vartiojoukkoja pitämään huolta pääkaupungin turvallisuudesta.

Olikin aivan luonnollista, että järjestynyt työväki ryhtyi siihen toimeen. Onhan aina saatu nähdä, miten erinomainen järjestys vallitsee sen toimeenpanemissa mielenosoituskokouksissa ja -kulkueissa, joihin kymmenet tuhannet ihmiset ottavat osaa. Tämän ovat porvaritkin ja heidän lehtensä olleet pakototut tunnustamaan, vaikkeivät ne suinkaan ole ensimmäisiä antamaan kiitosta työväen pyrintöille, vielä vähemmin sen mielenosoituskokouksille. Jokaisessa maassa, mihin sosialidemokratian aatteet ovat päässeet tunkeutumaan, tapaamme saman ilmiön. Siitä oli loistavana esimerkkinä äskeinen Wienin sosialidemokratien äänioikeusasian hyväksi toimeenpanema jättiläismielenosoitus, johon ottivat osaa suunnattomat ihmisjoukot kilometrien pituisena kulkueena ja jossa lasketaan olleen ihmisiä noin neljännesmiljonaa. Wienin porvarillisetkin lehdet ylistivät järjestystä mallikelpoiseksi. Suomen pääkaupungissa sai työväestö nyt osoittaa kykenikö se suur-

lakon vaikeina aikoina ylläpitämään järjestystä ja vastaamaan mainettaan.

Jo maanantaina 30 p:nä lokakuuta, suurlakon ensi päivänä, olivat muutamat työväenmiehet keskustelleet järjestysjoukkojen muodostamisesta ja tehneet suunnitelmiakin sitä varten. Silloin ei asiaa kuitenkaan sen pitemmälle kehitetty. Välttämättömänä kuitenkin pidettiin turvajoukkojen muodostumista, koska oli peljättävissä suurten ihmisjoukkojen keskuudessa kaduilla helposti voivan syntyä hämmennystä ja pakokauhua. Polisikuntaa, vaikkei se yhtyisikään lakkoon, katsottiin riittämättömäksi antamaan kaupungin asukkaille kylliksi suojelusta, ja kulkipa jo senkin suuntaisia kuiskeita, että poliisien lakkoa voitiin odottaa. Suurimpana syynä kansalliskaartin muodostamiseen oli kuitenkin se seikka, että siten tahdottiin riistää kaikki mahdollisuudet metelien aikaansaamiseen niiltä laittomuuden aikana kehittyneiltä pimeyden voimilta, jotka viimeksi tammikuussa edellisenä talvena olivat pääkaupunkimme kaduilla panneet metealejä toimeen. Vankan, hyvin järjestetyn kansalliskaartin muodostaminen oli ainoa keino, jolla voitaisiin saada sellaiset metelöitsijät pysymään loukoissaan. Jo pelkästään olemassaolollaan arveltiin kansalliskaartin herättävän yleisössä turvallisuuden tunnetta ja ainakin osaksi rauhoittavan kiihtyneitä mieliä. Kun sitten tiistaina poliseistakin suurin osa yhtyi lakkoon ja koko polisilaitoksen toiminta seisahtui, sai kansalliskaartin ajatus uutta virikettä, tulipa sen perustaminen suorastaan välttämättömäksi.

Siitä tuli toisen lakkopäivän polttava kysymys. Reippaasti ryhdyttiin toimenpiteisiin, jotta jo seuraavaksi yöksi saataisiin vartijoita liikkeelle. Suuressa

kansalaiskokouksessa Rautatientorilla kehoitettiin vanhoja sotamiehiä ja aliupseereja saapumaan työväenyhdistyksen talolle neuvottelemaan kansalliskaartin muodostamisesta. Kaartia aiottiin käyttää ensinnäkin vartiopalvelukseen ja toiseksi mahdollisten epäjärjestysten estämiseen ja tukahuttamiseen. Edellistä tarkoitusta varten aljettiin tiistaina iltapäivällä muodostaa n. s. kansalliskaartin pikkukomppanioita, joihin otettiin noin 25 miestä kuhunkin ja joita johti omat komppanianpäälliköt. Jälkimmäistä tarkoitusta varten katsottiin tarpeelliseksi muodostaa erikoisia säännöllisesti harjoitettuja joukkoja, jotta ne hyvän harjoituksen saatuaan ja tottuneina järjestykseen olisivat luotettavia ja varmoja käytettäviksi pahimpien epäjärjestyksien sattuessa. Tätä jälkimmäistä joukkoa muodostamaan olivat entiset sotamiehet ja aliupseerit kutsutut työväenyhdistykselle.

K:lo 5 tiistai-iltana kokoontui työväenyhdistyksen talolle yli 100 vanhaa sotamiestä. Täällä ei kuitenkaan ollut kokoushuonetta saatavana ja senvuoksi siirryttiin polyteknikkojen yhdistyksen talolle, jossa ryhdyttiin keskustelemaan harjoitettujen joukko-osastojen muodostamisesta kansalliskaartiin. Puheenjohtajaksi valittiin toimittaja Luoto, joka esitti laatimansa suunnitelman, minkä kokous hyväksyi. Sen mukaan päätettiin perustettavaan „punaiseen kaartiin“ muodostaa kaksi rykmenttiä, jotka kumpikin käsittäisivät useampia komppanioita. Ensimmäiseen rykmenttiin otettaisiin miehiä ympäri kaupunkia ja tulisi se komppanioitain päivystämään keskuspolisiasemalla. Toinen rykmentti pantaisiin kokoon kaupunginosittain ja tulisivat kunkin kaupunginosan komppaniat pitämään järjestyksestä huolta omassa piirissään. Komppaniain muodos-

tamisen päätettiin ryhtyä heti seuraavana (keskiviikko)-aamuna siten, että ensimmäiseen rykmenttiin aikovat miehet kutsuttaisiin saapumaan Kaisaniemen isolle kentälle ja että toisen rykmentin komppanioita muodostettaisiin Tokan torilla, Lapinlahdenkadun puistossa, II linjan ja Castréninkadun kulmassa, Josafatin laaksossa, Hesperian puistossa ja Kinaporin torilla.

Vielä oli kokouksessa esillä eräs hyvin tärkeä kysymys, nimittäin keitä otettaisiin joukkojen päälliköiksi. Koska katsottiin hyvin tärkeäksi joukkojen menestykselliselle toiminnalle, että miehistön ja päällikköjen välillä vallitsisi toverillinen suhde ja täydellinen keskinäinen luottamus, päätettiin päälliköiksi ottaa ainoastaan sellaisia miehiä, joiden tiedettiin ajavan työväenasiana. Yhteishengen ja samain ihanteiden innostaman joukon voitiin toivoa kykenevän vaikeimmissakin olosuhteissa kunnolla suorittamaan tehtävänsä. Miehistö voisi samalla olla varma siitä, ettei sitä tul-taisi käyttämään mihinkään sivutarkoituksiin. Tämän päätöksen käytännöllistä toteuttamista ei katsottu vai-keaksi, koska työväen omissa miehistä oli paljon on-tisiä sotamiehiä ja aliupseereja, joita jo kokouksessa oli saapuvilla toista sataa. Niinpä voitiinkin vastata jou-kolle ylioppilaita, jotka valkeat nanhat käsivarressa saapuivat kehottamaan kokouksen osanottajia lähtemään Ylioppilastalolle ja yhtymään Helsingin entisen polisi-mestarin I. Gordien joukkoihin — eversti Gordie oli näet alkanut ylioppilaista osakunnittain muodostaa suo-jeluskomppanioita —, että työväki käyttää asioissaan omia miehiään.

Kokouksen lopulla valittiin punaisen kaartin jär-jestävään esikuntaan toimittaja K. Luoto, kirvesmies K. O. Rantala, työnjohtaja K. Trogen, kivenhakkaaja

E. Majaenmäki ja kivenhakkaaja K. Brusin, joiden tehtäväksi tuli valvoa joukkojen järjestämistä ja toimintaa. Senjälkeen hajaannuttiin agiteeraamaan miehiä punaiseen kaartiin. Samaa tarkoitusta varten kiinnitettiin telefontolppiin ilmoituslappuja, joissa niinkään kehoitettiin yhtymään kansalliskaartiin.

Vähää ennen punaisen kaartin perustavaa kokousta oli työväenyhdistyksen talolla ja

keskuspolisi asemalla, joka — samoin kuin sittemmin muutkin poliisiasemat — heti poliisien lakon jälkeen oli otettu kansalliskaartin haltuun, aljettu muodostaa kansalliskaartin pikukomppanioita.

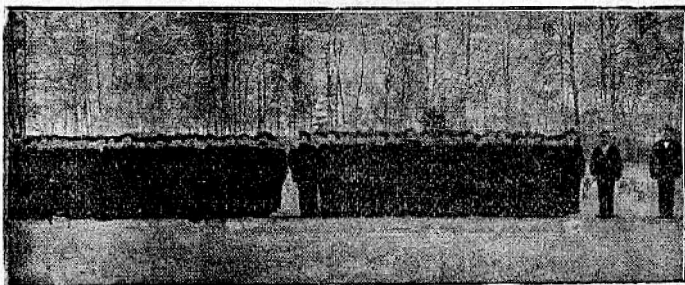
Vielä samana päivänä (tiistaina 31

p:nä lokak.) ehdittiin näiden muodostamisessa niin pitkälle, että jo kello 5 aikaan iltapuolella voitiin lähettää ensimmäiset joukot pitämään järjestystä kaupungilla. Kansalliskaartin toiminta jatkui tästä hetkestä alkaen keskeytymättä yöt päivät lakon loppuun asti. Mitään erikoisia merkkejä ei alkukiireessä voitu miehille valmistaa, vaan autettiin asia yksinkertaisesti siten, että kukin satoi valkean nenäliinan tai nauhan käsivarteensa, joten „univormu“ ei siis ollut järin komea.

Patrulli kadulla.

Punainen kaarti, johon miehiä otettiin keskiviikkona 1 p:nä ja torstaina 2 p:nä marraskuuta ja jota — etenkin liikkuvaa rykmenttiä — täydennettiin edelleen koko lakkoajan, käytti nämä kaksi päivää harjoituksiin ja ryhtyi vasta torstai-iltana säännölliseen var-

Harjoituksessa Kaisaniemessä.

tio- ja päivystystoimeen, niin että siis tällöin vasta on katsottava kansalliskaartin kokonaisuudessaan aloittaneen toimintansa. Siihen asti oli vartiotoimi kaupungissa yksinomaan pikkukomppaniain huolena.

Kansalliskaartin alkaessa järjestyä oli tärkeä saada sille päällikkö, joka osaisi asettua niiden köyhälistöjoukkojen kannalle, joita hän tulisi johtamaan. Kansalliskaartilla olikin onni heti ensi päivästä alkaen saada itselleen kokenut päällikkö kapteeni Johan Kockista. Tunnettuna innokkaana työväenատteen kannattajana saavutti kapteeni Kock heti miehistön suosion, ja hänen maltillinen, tahdikas esiintymisensä kaartin päällikkönä oli omiansa yhä enemmän kiinnittämään miehiä johtajaansa. Punaisen kaartin komentajaksi valittiin toinen tunnettu työväenmies, toimittaja Luoto,

jota kunnollisempaa, reippaampaa ja pystyvämpää komentajaa olisi turhaan saanut muualta hakea. Jo Luodon ryhdikäs ulkomuoto ja koko esiintyminen on ollut omiaan herättämään luottamusta. Oli siis täydelleen saatu toteutuksi periaate, jota oli pidetty niin tärkeänä kansalliskaartin menestykselle.

Pääkaupunki oli saanut valppaat vartijat valvomaan järjestystä ja turvaamaan valtion ja yksityisten omaisuutta hävitykseltä. Ihmiset huokasivat helpotuksesta. Tieto siitä, että valpas kansalaisjoukko oli tekevä parhaansa torjuakseen pimeiden voimien mahdolliset vehkeet, oli omiansa rauhoittamaan kaikkia miehiä. Turvallisesti uskalsi jokainen myöhemminkin iltaisin liikkua pilkkopimeillä kaduilla, joita ainoastaan kansalliskaartin patrullien lyhdyt tuikahdellen valaisivat.

3. Kansalliskaartin järjestö ja joukot.

Armeijan rivit taajenivat päivä päivältä, ja joukkojen lukumäärän kasvaessa alkoi kansalliskaartista sukeutua voima, joka ei ollut mikään vähäpätöinen vaikutin lakon väriikkaassa tapausten sarjassa. Mutta vanha totuushan on, ettei joukkojen lukumäärä merkitse itsessään paljoakaan, vaan että voiton määrää niiden harjaantuminen, tottumus ja ennen kaikkea innostus. Miehet olivat suurimmaksi osaksi tottumattomia, innostusta ei puuttunut, oli vain hyvän järjestön avulla luotava harjaantumattomista aineksista mallikelpoinen, tehtäväänsä pystyvä lakkoarmeija. Siinä kyllä kysyttiin työtä. Ei ollut helppoa leipoa muutamassa päivässä rauhallisista miehistä reippaita, sotakonstin taitavia kaartilaisia. Vanhat sotilaat, aliupseerit ja reimat urheilijat vedettiin esiin ja pantiin harjoittamaan nahkapeikkoa. Pitkin lakkoviikkoa kaikui sitten melkein kaikissa pääkaupungin puistoissa ja kentillä komennussanoja, siellä tehtiin työtä ja hikoiltiin, ja havaittiin tyydytyksellä, että työ alkoi kantaa hedelmää, että siemen oli langennut hyvään maahan ja alkoi nousta oraalle.

Punainen kaarti, kansalliskaartin ydinjoukko, jota kaikkien silmät vartioitsivat, oli tietysti paraiten järjestetty. Se saikin jokapäiväistä sotilaallista kasvatusta. Ylin johto kuului kapteeni Kockille, häntä lähinnä toimi punaisen kaartin komentajana toimittaja K. Luoto ja muut perustavassa kokouksessa valitut esikunnan jäsenet. Ensimmäisessä n. s. paikallisessa rykmentissä, jonka erityinen kanslia sijaitsi keskuspolisiaseman huoneustossa, oli 10 komppaniaa. Kuhunkin komppaniaan kuului 108 miestä jaettuina 4 plutonaan ja joka plutona 2 osastoon. Siis täysin sotilaallinen jakojärjestelmä. Kullakin komppanialla, plutonalla ja osastolla oli oma päällikkönsä. Päällikköineen teki kunkin komppanian miesluku näin ollen 121.

Toisessa eli n. s. liikkuvassa rykmentissä, joka toimi sivupolisiasemilla ja esikaupungeissa vartiopalveluksessa, oli jaotus muuten samanlainen, paitsi että komppaniain miesluku vaihteli 100:n ja 200:n välillä. Kun liikkuva rykmentti teki vartiopalvelusta, olivat sen osastot jaetut kolmimiehiisiin patrulleihin; kullakin patrullilla oli oma päällikkönsä, jonka erityisesti tuli pitää huolta siitä, että tärkeimmät havainnot raportettiin vartioasemalle. Järjestys punaisessa kaartissa ei jättänyt juuri moitteen sijaa, niin innokkaasti ja tarkasti koetti miehistö täyttää tehtävänsä ja seurata päällikköjen määräyksiä. Päälliköt puolestaan, jotka melkein poikkeuksetta olivat vanhoja sotilaita ja perehtyneitä sotilaalliseen järjestykseen, tekivät parhaansa saadakseen saman hengen vakiintumaan joukoissaan.

Siirrymme sitten esittämään kansalliskaartin pikkukomppanioita ja niiden järjestöjä. Pikkukomppanioihin kuului 25—40 miestä kuhunkin, jokaisella oma komppanianpäällikkönsä; useimmiten oli komppania

vielä jaettu kahteen osastoon osastopäällikköineen. Patrullit olivat tarpeen mukaan kaksi-, kolmi- tai nelimiehisä. Pikkukomppaniat saivat määrätyissä vartiopiireissä suorittaa palvelustaan. Kaupunki oli nimittäin jaettu viiteen eri vartiopiiriin, joilla kullakin oli omat piiripäälliköt järjestämässä asioita tietysti tarkoin pääkortterista saamiensa ohjeitten ja määräysten mukaisesti. Järjestys pikkukomppanioissa ei ollut likimainkaan niin sotilaallinen kuin punaisessa kaartissa, niiden joukko-osastoilla kun oli erilainen tehtäväkin; pikkukomppaniat olivat järjestetyt yksinomaan käytännöllistä vartiopalvelusta varten, ja siinä kohden ne, kuten kokemus sittemmin osoitti, olivat aivan paikallaan. Paitsi näitä kansalliskaartin pikkukomppanioita oli myöskin samansuuruisia ylioppilas- ja polyteknikkojoukkoja eri johdon alaisena toimessa aina toisen lakkopäivän illasta asti, kunnes nekin torstaina marraskuun 2 p:nä liittyivät kansalliskaartiin ja tulivat saman johdon alaisiksi. Pianpa herrat kuitenkin väsyivät työväen johtoon, sillä kahden päivän perästä erosivat he kansalliskaartista esittäen syyksi jos mitäkin, kuten kansalliskaartin muka harjoittamaa hirmuvaltaa, väkivaltaista menettelyä j. n. o. Eronneet ainekset muodostivat sitten omien harrastustensa mukaan tuon kuuluisan „Theslöfin kaartin“ eli „Browningritariston“ rakkaan porvariston etuoikeuksien ja kaupungin rihkamakauppain suojelemiseksi, joita ei mikään vaara uhannut.

Kansalliskaartin yhteydessä toimivat vielä eri tarkoituksia varten muodostetut apuosastot, jotka toiminnallaan suuressa määrässä helpottivat kaartin työskentelyä. Kauppa- ja teollisuuskomitealla oli käskyläisinään erityinen joukko, jota käytettiin luvallisen kaupan ja liikenteen järjestämiseen. Maitokaupasta piti niinkään

huolta eräs osasto, jolla olikin täysi työ noina aikoina, jolloin maidon puute oli yleinen ja tungos hyvin suuri myymäläin ja maitokuormain ympärillä. Parhaansa mukaan koetti maitokomppania auttaa yleisöä ja samalla pitää huolta, etteivät myyjät kärsineet vahinkoa. Oli sitten vielä halkokomppaniakin — ei haloilla varustettu, vaan halkokauppaa valvova komppania. Siveys-, rikosasiain- ja salapolisiosastot toimivat myöskin kaartin yhteydessä ja saman ylipäällikön alaisina. Tiedonantoja ja määräyksiä perilletoimittamassa oli keskus- asemalla kuriri- ja ratsastaja-osasto. Kun polisikamarin kätköistä keksittiin kirjapainovehkeet, joilla ennen „mustan sotnian“ maanalaisia julistuksia oli painettu, ryhtyi erityinen kirjaltajakomennuskunta samalla painolla painamaan kansalliskaartin uljaita julistuksia, joita jälkimaailma voi ylpeydellä lukea. Unhottaa ei myöskään sovi kyökkikomennuskuntaa, talon reippaita enäntiä, jotka miehistölle laittoivat voileivät ja teet ja niitä ystävällisillä, rohkaisevilla sanoillansa maustivat. Joukko kanslistejä vielä täydentää tätä monitouhuisten osastojen luetteloa. Kaikilla näillä osastoilla oli tietysti päällikkönsä ratkaisemassa asioita ja valvomassa, että kaikki kävi sääntilleen.

Monipuolinen oli siten se joukko, joka lakon aikana piti yllä järjestystä pääkaupungissamme. Joukkoja oli vähän joka hommassa. Mutta että siinä oli järjestysvaltaa ainakin yhden kylän varalle käy selville, kun tarkastamme kansalliskaartin eri joukkojen lukumäärää. Miehistöluetteloiden, vartioasemien pöytäkirjain, punaisen kaartin pöytäkirjain ja muitten tietojen mukaan olemme laskeneet kansalliskaartin lukumäärän olleen seuraavan:

Punaisen kaartin paikallinen rykmentti	1,210	miestä
” ” liikkuva ”	1,701	”
I vartiopiirin (keskuspolisiaseman) 59 pikkukompp.	1,931	”
Rautatieläisten vartiojoukot	750	”
II ja III vartio- (=polisi-) piirin pikku- kompp.	210	”
IV vartio- (=polisi-) piirin pikkukompp.	102	”
Joukko-osastoja eri tarkoituksia varten .	390	”
Virkailijoita, lähetettä y. m.	156	”
	Yhteensä	6,450 ”

Siis puolen seitsemättä tuhatta järjestyksen valvojaa! Voidaan todellakin sanoa, että kansa oli itse valvomassa järjestystä. Jos oletamme Helsingin väkiluvun tekevän 110,000, ja niille tienoillehan se jo nousee, niin oli lakon aikana joka 17:s helsinkiläinen järjestyksen valvojana. Lieneekö muualla päästy yhtä korkeaan tulokseen! Laskussamme ei ole otettu lukuun lakon alkupäivinä toimineita ylioppilas- ja polyteknikkojoukkoja eikä myöskään niiden tilalle astunutta Theslöfin kaartia, etenkin kun voi kysymyksen alaiseksi panna, missä määrin ainakaan viimeainittua voidaan katsoa järjestyksen ylläpitäjäksi.

Kansalliskaartin miehistön ammateista emme voi varmuudella sanoa sitä eikä tätä, koska käytettävissämme on ainoastaan 2 punaisen kaartin komppanian ja 15 pikkukomppanian luettelot miesten ammateista. Näissä joukoissa oli 694 miehestä: ulkotyömiehiä 226, seppiä, konetyömiehiä, viilajia ja sorvaajia (yhteensä) 101, tehtaalaisia 96, kirvesmiehiä 56, muuraajia ja rappareja 40, puuseppiä 37, kivenhakkaajia 25, maalajia 22, levyseppiä 16, suutareja 15, räätälejä 15,

koululaisia 11, kadunlaskijoita 5, työnjohtajia ja insinöörejä 5, kauppa-apulaisia 4, kirjaltajia 3, sähkötyömiehiä 3, nuohoojia 3, putkenasettajia 2, verhoilijoita, kultaseppiä, kuskia, partureja, nahkuroja, sementtityöntekijöitä, satamatyömiehiä, raitiotiepalvelijoita ja panimotyömiehiä kutakin yksi lajiaan. Selitykseksi voimme mainita, että jotkut ammattiosastot muodostivat omia komppanioita, ja niistä ei ole tässä luettelossa ainoatakaan. Esim. kirjaltajat muodostivat oman joukon, joten on luonnollista, ettei moutakaan heitä tavata noissa 17 joukko-osastoissa. Äidinkielensä mukaan jakautuivat listoissa mainitut miehet seuraavasti: suomea puhui 604, ruotsia 88 ja muuta kieltä 2. Hauska on myöskin se havainto, jonka olemme tehneet herrasmiesten suhteen. Lakon alussa oli herrasmiehiä näissä 17 komppaniassa yhteensä 19 ja lakon lopussa 3. Tämä pienoiskuva voi käydä suuremmastakin. Lakon luonne näkyy riittävästi jo siitäkin; tehköön kukin itseksensä ne muut päätelmät, joihin numeromme aihetta antavat.

4. Marssissa ja vartiossa.

Kansalliskaartin monipuolista toimintaa lakon aikana ei ole helppo kuvata. Sentähden tyydymmekin antamaan sen työskentelystä, toimintatavoista ja niistä näkökohdista, jotka olivat sillo määräävinä, ainoastaan haahmopiirteisiä selityksiä. Sikäli kuin perehdymme niihin moniin tehtäviin, joita kansalliskaartilla oli suoritettavinaan ja jotka siltä tuona yleisen levottomuuden, mielenkiihitymyksen ja toinen toistaan päättömämpien hulujen aikana kysyivät mitä suurimmassa määrässä tyyneyttä ja maltillista harkintaa, voimme vasta antaa sille täyden tunnustuksen ja oikein arvostella niitä suuria palveluksia, joita se on tehnyt ei ainoastaan pääkaupungille vaan koko maalle. Hyvä järjestyksen pito, muokkalaisten ja etenkin Venäjän kansalaisten loukkaamattomuus olivat ensi ehdot, jotta yhteentörmäykset venäläisen sotaväen kanssa saataisiin vältettyiksi, ja yhteisillä ponnistuksilla tässä onnistuttiinkin. Kansalliskaarti oli koko lakon ajan täysin tietoinen siitä, että sen toiminta vasta yleisön lämpimän myötävaikutuksen avulla tulisi todella hedelmälliseksi, ja siten sen työskentely oli niin sanoaksemme yhtämittaista

vetoamista kansan ja etenkin köyhälistön, työn raskaan raatajain sankkoihin riveihin.

Kansalliskaartin joukoista sai punainen kaarti kantaakseen lakkoajan rasiutusten suurimman taakan. Torstai-iltana 2 p. marraskuuta alotti se vartiotoimintansa. Mainittuna päivänä kokoontui se Senaatintorille lähes 3,000 miehen voimalla suureksi ihmeeksi kaupun-

Kansalliskaartilaisia vartioon lähdessä.

gin asukkaille, joilla siihen asti oli tuskin aavistusta punaisen kaartin olemassaolostakaan. Joukot olivat kuin jalan polkaisulla esiin loihditut. Syynä paraatiin olivat huhut Helsingin valtuuston omituisista yrityksistä juonitella itselleen järjestysvallan johto ja ottaa haltuunsa keskuspolisiasema. Näitä syrjäisiä hommia, jotka luonnollisestikin herättivät suurta suuttumusta kansalliskaartissa, punainen kaartikin kokoontui keskusaseaman edustalle katsomaan; kokemus oli jo ehtinyt osoittaa, että kaupungin neuvosherrain puolelta saatettiin odottaa minkälaisia maltittomuuksia tahansa, niin

arveluttavasti olivat päät raatitalossa silloin pyörällä. Lieneekö historian kertomus vanhasta böömiläisestä tavasta heittää neuvosherrat ulos akkunasta vai jokin muu asianhaara pelottanut „isiä“, tosiasiaksi vain jäi, että kaikki heidän hommansa haihtuivat meluaviin kokouksiin ja moniin hyppyihin lakkokomitean ja keskusaseaman välillä. Niinpä saattoivat punaisen kaartin paikallisen rykmentin komppaniat hajaantua vartiopalvelukseen sivuasemille. Keskusasemalla asetettiin ensi työksi punaisen kaartin miehiä vartijoiksi porteille, käytäviin ja oville, jotteivät asiaankuulumattomat henkilöt päässeet kansliaan häiritsemään ja saamaan aikaan ahdinkoa. Siihen asti oli pääsy ollut vapaampi, mistä oli seurauksena, että iso kansliahuone oli täynnä lörpöttelemään tulleita herrasmiehiä. Asia saatiin kuitenkin helposti autetuksi, kun komentaja Luoto vei sisälle 50 kaartilastaan ja pani toimeen tarpeellisen suursiivouksen. Torstaista alkaen oli keskusaseamalla yötä päivää aina 2 paikallisen rykmentin komppaniaa saapuvilla tarpeen tullen käytettäväksi. Vaihto tapahtui kolmen tunnin perästä ja vuoro uudistui 12 tunnin perästä. Liikkuvan rykmentin komppaniat tekivät vartiopalvelusta synjäsemilla plutonittain. Toinen plutona oli varaväkenä piirin vartioasemalla toisen ollessa kulkuvahdissa kaduilla. Vartiovuorot olivat 4-tuntisia samoin kuin kansalliskaartin pikkukomppanioittenkin ja uudistuivat joko 12 tai 14 tunnin perästä riippuen siitä, miten paljon joukkoja kussakin piirissä oli käytettävänä. Hyvin usein kuitenkin täytyi vartiovuoroja, etenkin juuri punaisen kaartin, pidentää ja taajentaa. Erittäin kireinä aikoina oli nimittäin välttämätöntä pitää lisäjoukkoja valmiina piiriasemilla. Niinpä välistä oli yksistään keskusaseaman pihassa 4—8 punaisen kaartin

komppaniaa, siis noin 1,000 miestä varalta. Että tällaiset ylimääräiset vartiovuorot rasittivat miehiä tavattomasti, on itsestään selvää.

Vartiovuorot eivät kuitenkaan olleet punaisen kaartin ainoat rasitukset, vaan sen tuli vielä joutoajat käyttää ahkeriin harjoituksiin, tehdä tomppuja oikeaan ja vasempaan. Vaadittiin miehiltä kestävyyttä ja tarmoa, kun useinkin monen yön valvomisen jälkeen piti uudelleen mennä harjoituksiin ja palvelukseen. Innostusta oli kuitenkin riittämään asti, nurkumatta työskenneltiin ja muutaman päivän sotilaat marssivat pian kuin ainakin kaartilaiset tuottaen hiukan mainettakin punaiselle kaartille, kunnes he loppuparaateissa jo esiintyivät kuten kokeneet vanhat kaartit ainakin.

Julistusten kautta, joita joko monistettuina tai keskuspolisiaseman käsipainolla painettuina jaettiin, antoi kapteeni Kock määräyksiä ja ohjeita kaartilaisille ja yleisölle tietoja kaartin toiminnasta ja asemasta yleensä siltä kuin se kulloinkin näytti. Eräässä tällaisessa julistuksessa, joka on painettu perjantaina 3 p:nä marraskuuta, tehdään selkoa kaartin järjestöstä ja kehoitetaan yleisöä tekemään muistutuksensa mahdollisista puutteellisuuksista yleisen turvallisuuden ylläpitämisessä joko kansliaan tai kaupungilla liikkuville päälliköille. Samana päivänä painettiin venäläisiä sotamiehiä ja muuta venäläistä yleisöä varten tiedonanto siitä, että heitä ei mikään vaara uhkaa, vaan että kansalliskaarti vastaa heidän samoin kuin omien kansalaisiensakin turvallisuudesta. Kun ilmeni tapauksia, että julistuksia ja ilmoituksia oli tolpista revitty irti luultavasti siitä syystä, että repijät katsoivat niitä vääriltä tai erehdyttäviltä, annettiin määräys, ettei ilmoituksiin saa koskea, mutta kehoitettiin samalla työ-

väkeä luottamaan ainoastaan niihin tiedonantoihin, jotka ovat annetut kansalliskaartin keskusasemalta ylipäällikkö Kockin allekirjoituksella varustettuina.

Otamme tähän kokonaisuudessaan seuraavat julistukset, koska ne ovat nimenomaan annetut kansalliskaartilaisille ohjeiksi vartiopalveluksessa.

„Kaikille patrulleille on annettava määräys, että on rannoilla ja satamissa vartioitava, että muut laivat kuin ne, jotka ovat siihen valtuutetut, eivät välitä liikettä kaupungin satamilla ja rannoilla. Sen lisäksi on ehdottomasti noudatettava kohteliaisuutta ja tyyneyttä yleisöä kohtaan.“

„Komppanian päälliköille huomautetaan, että kansalliskaartilaisien ei pidä antautua mihinkään pitempiin keskusteluihin ja selityksiin yleisön kanssa, vaan lyhyesti ja kohteliaasti pyytää yleisöä hajaantumaan ja rauhoittumaan.“

Liikkui yöllä tai päivällä missä kaupunginosassa tahansa, kaikkialla vilisi kansalliskaartin patrulleja. Niitä oli sitäpaitsi vakituisilla vartiopaikoilla, kuten venäläisellä sähkösanomatoimistolla, joka erehdyksestä oli hetkeksi suljettu ja jonka peljästyneet virkamiehet siitä lähtien eivät uskaltaneet olla ilman henkivartiota, pankkien ja asekauppain luona, tehtaita, makasiineja, valtion konepajoja ja veturitalleja vartioimassa j. n. e. Öisin kiersi ratsuosastosta ratsastajapatrulleja ympäri kaupunkia tarkastamassa, että kaikki oli „tarpeellisessa kunnossa“. Paitsi kansalliskaartin joukkoja oli öisin myöskin venäläisiä kulkuvahteja liikkeellä ja välistä karautti pari, kolme kasakkaa huimaavaa vauhtia pitkin katuja. Lakon loppuajalla lisääntyi sotilaspatrullien lukumäärä. Häiriöitä ei kuitenkaan tapahtunut, vaan molemmin puolin annettiin naapurin hoitaa rauhassa.

virkaansa. Aamuisin, kun maalaisten maito- ja ruokatavarakuormat alkoivat saapua kaupunkiin, oli täysi työ saada kauppa käymään järjestyksessä. Maitokaupat olivat todellisessa piiritystilassa, koska maidosta oli suuri kiipeli. Päivällä oli järjestyksenvalvojen työtä sitä vastoin verrattain helppo. Olisi luultu että, kun kaartilaisten „univormu“ oli siksi yksinkertainen kuin valkea tai punainen nauha käsivarressa tai punainen tilkku rinnassa, poikaviikarit ja muut kaartiin kuuluttomat sitomalla nenäliinan käsivarteeseen tai muuten varustamalla itsensä samanlaisella merkillä olisivat helposti voineet esiintyä kansalliskaartilaisina, mutta niin ei ollut laita. Ei kulunut kauankaan ennenkuin „vallekaartilainen“ oli saatettu vartioasemalle ja joutunut tekemään tiliä petoksestaan. Kansalliskaartilla oli joka päivää varten tunnussana ja siten voitiin helposti saada selville, kuka oli oma mies kuka oi. Vartioasemille ja keskusasemalle oli tunnussanatta turha vaiva pyrkiäkään, mikä olikin aivan välttämätöntä, muutenhan nämä paikat olisivat tulleet tungokseen asti täyteen uteliaita ihmisiä.

Kansalliskaartilaisten omista muistiinpanoista, jotka ovat käytettävimmämme, otamme tähän muutamia otteita, ne kun parhaiten kuvaavat heidän ajatuskantansa ja antavat yksityiskohtaisia tietoja kaartin hommasta.

Eräs kirjoittaja kirjoittaa torstaina, 2 p. marrask.: „Lähdin Söörnäisten asemalle. Siellä oli ollut hiljaista, mutta eipä ihme, sillä keskiviikkona olin lähettänyt 150 miestä Söörnäisiin. Muun muassa pidin erityisen huolen siitä, ettei kukaan pääsisi polttamaan öljysäiliössä olevaa öljyä eikä suurta, monien tuhansien arvoista lauta- ja plankkuvarastoa. On näet täällä 3

äärettömän suurta öljysäiliötä, joissa on monta sataa-
tuhatta litraa öljyä. Ja koska kerran Tallinnassa oli
poltettu hirmusesti, miksei täällä voitaisi polttaa samalla
tapaa. Kas tuossa oli ajatus, jota oikein pelkäsin aja-
tella, mutta se oli velvollisuuteni, sentähden minun ei
ainoastaan täytynyt sitä ajatella, vaan myöskin toimia
siihen suuntaan, ettei se mistään hinnasta tulisi toteu-
tumaan. Mitä seuraisi jos öljy pääsisi palamaan? Ei
ainoastaan koko puuvarasto, vaan myöskin koko Sör-
näinen, koko Helsinki ja pian kyllä Viapori olisi po-
roksi mennyt.“ Samana päivänä kertoo sama henkilö
Sörnäisten vankien levottomuuksista: „Oli lähetetty
miehiä sinne. Ja kyllä se olikin tarpeen vaatima, sillä
Hermannin esikaupungin puolelta oli huudettu van-
geille: 'Pojat, tulkkaa ulos, ei ole poliseja!' Kas tästä
vasta vangit ilostuivat, löivät rikki muutamia akku-
noita ja aikoiivat väkisin tulla ulos. Mutta heidän
ilonsa muuttui kauhistukseksi ja peloksi, kun näkivät,
että siviilihenkilötkin vartioivat heitä. Hepä vasta ajat-
telemaan, että mitähän nyt on tekeillä, kuin 75 vie-
rasta miestä meitä vartioi. Vahtimme kävelivät van-
kilan ympäri. Yöllä heillä oli hyvät karbidilyhdyt ja
valo näkyi kaunas. Kyllä vangit istuivat hiljaisina
kannmioissaan romaaneja lukemassa.“

Komppanianpäällikköjen kertomuksissa mainitaan
lyhyesti tapahtumia. Eräs kertoo olleensa Sörnäisten
vankilassa vahdissa ja syöneensä vankilan soppaa, har-
vinaisena herkkuna tietysti. Eräs toinen kertoo 8-mie-
hisen venäläisen sotilaspatrullin vieneen 4 kansallis-
kaartilaista kasarmiin, mutta että nämä pääsivät pois.
Hauskana seikkana lakon ajalta mainitaan se, „kun
ei isovattaset saaneet ookata“. Joku mainitsee niinkään
hauskana tapauksena sen, „kun katupojat uhkasivat

antaa selkään". Eräästä oli hullunkurisinta ylioppi-
laitten paljastettujen revolverien näkeminen.

Kuten näkyy ei kansalliskaartin palveluksesta
puuttanut humoriakaan. Komppaniat antoivat itselleen
ja toisilleen kaikenlaisia pila- ja leikkinimiä, kuten
„karhu“, „jyryn saki“, „karvalakin komppania“ j. n. e.
Ei ollut hullumpi myöskään eräs heinäkuormajutta,
josta punaisen kaartin pöytäkirjassa annetaan seuraavat
tiedot: „36 §. Saapui ilmoitus, että puolet 7:nnestä
komppaniasta oli saapunut. Toinen puoli oli Työväen
yhdistykseltä lähtenyt pyynnöstä Vladimirinkadulle 54,
missä oli 4 kpl epäilyttäviä heinäkuormia, joista ai-
noastaan 3 annettiin tutkia.“ — „38 §. 7:nnen komp-
panin toinen puoli, 50 miestä, saapui tutkimusretkel-
tään ja ilmoitti epäilyksenalaisessa heinäkuormassa
olleen paljon lehmän kinkkuja.“ Olisi luullut kuor-
massa olleen vähintään sata Graftonkivääriä tai kuula-
ruiskun, mutta varmaan pitivät teurastajat jo kinkku-
jaan vaarallisena tavarana, koska niitä kätkivät.

Voisimme tällaisia kaskuja kertoa loppumattomiin:
kuinka riitainen aviopari tulee poliisikamariin pyytä-
mään kansalliskaartilta tuomiota perheellisessä jupa-
kassaan, kuinka kuuromykkä urheasti karkoittaa san-
tarmeja ja sitten tarjoo palvelustaan kansalliskaartille,
joka mielipahakseen ei voi tarjoutua hyväkseen käyt-
tää, j. n. e., j. n. e. Vaan pienet tilamme pakoittavat
tällä kertaa keskeyttämään kaskujen kertomisen.

5. Jännittäviä hetkiä.

Muistellessa näin jälkeempäin suurlakon vaiheita ja tapauksia, vaihtelee mieliala vakavasta paheksumisesta hilpeään nauruun ja päinvastoin. Vasta nyt kun kansalliskaartin raportit, pöytäkirjat, muistelmat ja muut asiapaperit alkavat olla koossa, rupeaa myöskin näkymään minkä äärettömän kiihtymyksen ja jännityksen alaisina Helsingin satatuhatta asukasta suurlakkovii-kolla olivat. Ei voitane kieltää, että pääkaupunki ja koko maamme noina aikoina oikeastaan oli täydellisessä hallinnollisessa anarkiassa, sillä kotimaisen hallituksen vaikutus- ja sananvalta oli vaipunut alle 0 pisteen ja kenraalikuvernööri oli paennut pois Suomen mantereelta, majoittunut nivaan venäläiseen linnoitukseen.

Tuo kaikki ei nyt itsessään ollut yhteiskunnalle niin erittäin vaarallista, koska yhteiskunnan järjestys lopuksi riippuu yhteiskunnan omasta sisällisestä järjestyksen rakkaudesta. Eivät senaatit eivätkä kenraalikuvernöörit ole meidän maamme tärkeimpiä ehtoja. Ei myöskään meidän kaupungeissamme tarvitse peljätä

sanottavia häiriöitä ja meteleitä, jos vain kapakat ja väkijuomakaupat pidettäisiin visusti suljettuina. Ja varsin siedettävissä oloissa täällä järjestyksen puolesta elettäisiin, jos ei olisi olemassa tuota ikuista holhousvaltaa ja epäluuloa Suomen työmiehiä kohtaan.

Mutta tosinhan on asianlaita. Valtaluokat pitävät hallitusvaltaa ja valtaherroja koko yhteiskunnan kulmakivinä, koska vahva hallitusvalta on yläluokkain paras tuki ja koska tietävät, että todellinen kansanvalta pyrkii tekemään loppua luokkavallasta. Valtapuolueet muuttavat mielipiteitään ja tekevät vaikka mitä, kunhan saavat pysyä hallituksessa. Siinä selitys siihen hätään ja kiiruuseen, millä Helsingin yläluokka kiiruhti lopettamaan työväen lakkoa heti kuin vähänkin muodollista syytä lakon lopettamiseen löydettiin. Työväenluokka taas, käsittääksenne, ajatteli aivan päinvastaiseen tapaan: se tahtoi ylläpitää lakkoa niinkauankuin syytä sen jatkamiseen saattoi löytyä, hyvin tietäen, että lakko oli paras keino raivaamaan tietä tulevalle kansanvallalle.

Kunnallislaitoksessa on asianlaita samanlainen kuin valtiossa. Kapakoitsijat ja viinavallan viralliset kannattajat, valtuusto ja maistraatti, tahtoivat tehdä „kieltolain“ niin lyhytaikaiseksi kuin mahdollista. Vähäväkiset taas tahtoivat pitää kapakoita suljettuina niin kauan kuin mahdollista. Turhaa on vähäväkisille saarnata kunnioitusta viinalakeja vastaan. Viinalait ovat todella niin kurjat, että kansa on niitä kohtaan täysin anarkisella kannalla, eikä mikään voima maailmassa voi herättää kunnioitusta sellaisia lakeja kohtaan, jotka kansan omatunto jo aikaa sitten on arvottomiksi tuominut. Surettava asia, joka voi muuttua vasta silloin, kuin viinalait muutetaan.

Yhtä räikeitä vastakohtia löydämme kaikkialla muuallakin yhteiskuntamme sisällä. Niinkauan kuin herrasluokkamme eivät voi muuttaa vähäväkisiä ja sen aatteita halveksivaa, holhoavaa ja epäluuloista ajatustansa ja tapaansa, saa se samalla mitalla takaisin, tulee luokkataistelu raivoamaan. Se sovinto, mikä suurlakon aikana oli yhdistävinään Helsingin herrasviikinkejä ja suomalaisia työmiehiä, oli aivan pinta-puolista laatua ja lakkasi heti kuin työväki uskalsi näyttää vähänkään itsenäisyyttä.

Ymmärrettävää näin ollen on, ettei suurlakko täällä saattanut kuluu aivan ilman kolahduksia. Tuhaan peittynyt tuli leimahti tuon tuostakin ilmilieliksi tuottaen kansalliskaartille sanomattoman paljon mielenjännitystä ja joitakin pikkuharmejakin.

Erittäin valaisevia luokkataistelun kannalta ovat Helsingin kaupungin viranomaisten lukuisat yritykset kesken lakkoa kaapata polisivalta haltuunsa. Viranomaisilla oli puolellaan pölyiset paragrafit ja pykälät — koskapa on virkavallalta niitä puuttunut ja koska eivät vallassaolijat osaisi turvautua lakeihin, joita itse ovat oman valtansa turvaamiseksi laatineet! Mutta viranomaisia vastassa oli todellisuus, se kumoamaton tosiseikka, että yhteiskunta oli lakossa ja ettei viranomaisilla ollut asiain johtoon ja järjestyksen ylläpitämiseen tarvittavaa kykyä eikä kansan siveellistä kannatusta. Koettaa ohjata laillisella tavalla suurlakkoa, josta eivät lait mitään puhu, ja koettaa panna kuohuvassa yhteiskunnassa voimaan paragrafeja ja pykäläiä, jotka ovat laaditut toisenlaisia tilaisuuksia varten, se todella on samaa kuin kurnita kameleja. Mutta Helsingin viranomaiset ovat niin kauan tottuneet holhoamaan kaupunkia ja sen kansaa, että he uskoivat us-

komattomiakin ja koettivat keinoilla, joita julkisuus ja kansalaistunto eivät voi hyväksyä, päästä tarkoitustensa perille.

Aluksi luuli kaupungin hallitus mahtipontisuudella saavansa kaiken kansan nöyrytymään ja lakomaan sen edessä. Niinpä julkaisi se lakon alkupäivinä — muistaaksemme tiistaina — seuraavan julistuksen:

Kansalaiset!

Päivän tapauksien johdosta ilmoitetaan yleisölle että kaupungin viranomaiset ovat ottaneet vastuullensa järjestyksen ylläpitämisen kaupungissa ja kehoitetaan yleisöä mitä vakavimmin:

antamaan kaupunkihallinnolle tässä avustustansa;

väentungoksien välttämiseksi pysymään kotonansa mikäli suinkin on mahdollista;

välttämään peljästyä herättävien huhujen levittämistä;

karttamaan kaikenlaatuista epäjärjestyksiä; sekä

osottamaan täyttä luottamusta kaupungin järjestysmiehille, joilla on osaksi valkoiset osaksi punaset siteet käsivarren ympärillä.

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehet.

Jos valtuuston toiminta olisi jäänyt tähän kansalliskaartinkin osaksi tulevaan luottamuksen osoitukseen, ei meillä olisi siitä muuta kuin hyvää sanottavana. Mutta mitä laatua valtuuston oma luottamus kansalliskaartiin oli, saatiin pian nähdä.

Jo lakkoviikon keskiviikkona koetettiin valtuuston puolelta saada lakkokomiteaa luovuttamaan poliisivaltaa valtuuston ehdokkaalle. Miltä kannalta yksin ruotsalainenkin mielipide tätä onnistumatonta kosintaa on arvostellut, näkynee siitä pilakuvasta, jonka val-

tuuston omaksi hovinarriksi sanottava pilalehti „Fyren“ sen johdosta piirsi. Keskut kertovat — josko sitten lienevät tosia — että „lakkosulttaani“ Kurikka, jolta herrat kysyvät, kuinka kauan lakkoa tulisi kestämään, oli saattanut kosijat aivan pöyristyksiin heilauttamalla

Kock. Ent. pormestari Öhman. Gordie.

„Ylieunukki“ (Öhman) koettaa turhnan tarjota „lakkosulttaanille“ (Matti Kurikalle) uutta suosikkia (Gordieta) edes „yhdeksi yöksi“. (Fyren’istä.)

mustaa harjaansa ja vastaamalla huolettomasti; „noo, esimerkiksi jouluun asti, jouluun asti!“

Olisi luullut valtuuston tästäkin kerrasta saaneen kylliksi oppia. Mutta jo torstaina oli se niin rohkaisut mielensä, että ilman muita mutkia läksi ottamaan polisikamaria haltuunsa, kun ilkeämielinen huhu oli kertonut kapteeni Kockin automopilikoneella paenneen kaupungista. Se oli se kuuluisa „kaapelijuttu“, josta tuonnempana tarkemmin. Ei sillä hyvä, että Kock

ilmielävänä, viiksiänsä rauhallisesti sivellen, saapuä virkaansa määräämällään ajalla ja että kaapelijuttu tuli heti onnellisesti selvitettyksi. Valtuusto, jonka istunnoissa pitkin viikkoa kuuluu harjoitetun säännöllistä kansalliskaartin ja sen päällikön mustaamista, siitä huolimatta päätti panna eversti Gordien polisimestariksi, päätti vastoin Gordien omaa tahtoa. Kun ei Gordie lopultakaan taipunut rupeamaan toimeen ilman lakko-komitean suostumusta ja kun ei hakemallakaan löydetty vikaa Kockin päälle, meni valtuuston yritys siläläkin kertaa hukkaan. Emme tiedä mitä maistraatti ja sen avuton esimies perjantaina lienee puuhaillut, mutta lauantaina se uudelleen oli saanut kurssia niin, että antoi käskyn Kockille estää Rautatientorilla pidettävä kansalaiskokous minka laittomana. Jokainen tietää, ettei siinä enempää kuin muissakaan kansalaiskokouksissa tehty mitään laittomuuksia, mutta osoittaa mainittu maltiton käsky, mitä kaupungin viranomaiset olisivat tehneet, jos heillä olisi ollut se järjestysvalta, jota heillä yhteiskunnan onneksi ei sillä hetkellä ollut.

Millä tavoin kaupungin viranomaiset ja heidän kannattajansa sitten koettivat vaikuttaa tapauksen kulkuun, se voidaan lukea rivien välistä seuraavista julistuksista, jotka Kock sunnuntaina katsoi tarpeelliseksi julaista:

„Lakkoa jatketaan.

Kaupunginvaltuusto ja maistraatti ovat ilmoittaneet, että levottomuuden syyt on poistettu ja kansamme hartaat toivomukset täytetty.

Tuo on suureksi osaksi valhetta!

Suomen harvainvaltaisille lienee palautettu heidän eduskuntansa, mutta Suomen kansalle ei ole vielä taattu kansanvaltaista eduskuntaa. Niin

ollen ei ole vielä mentävä töihin. Lakkoa jatketaan kunnes yhteisesti neuvoteltua toisin päätetään.
Helsingissä, 5 p. marrask. 1905.

Kansallislakon Keskuskomitea.

Kansalliskaartin päällikkö,
Johan Kock."

„*Kansalaiset.*

Koska kaupungilla levitetään vääriä huhuja lakon lopettamisesta ja avustuksen lakkaamisesta, ilmoitan täten, että ne ovat tekaistuja saadakseen työväestöä herkeämään taistelustaan oikeuksiensa saavuttamiseksi, eivätkä sen vuoksi ansaitse työväen luottamusta. Lakko luonnollisesti jatkuu kunnes työväki itse sen on päättänyt lopottaa ja siitä on annettu erityinen julistus. Helsingissä 5 p. marrask. 1905, klo 2 j. p-p.

Kansalliskaartin päällikkö,
Johan Kock."

Epätoivo synnyttää epätoivon töitä. Kun viranomaisten vaikutus lakon kulkuaan näyttäytyi kerrassaan voimattomaksi, ryhdyttiin lauantaina, tietysti suuressa salaisuudessa, muodostamaan uutta kunnallista kaarti-järjestöä. Kansalliskaartin päällystö oli, mikäli tiedämme, suostunut luovuttamaan järjestyksen pidon maistraatille lakon lopettamisen päivänä, maanantaina, kello 12. Maanantai-aamuna oli maistraatti nimittänyt, tietysti taaskin hiljaisuudessa, väliaikaiseksi polisimestariksi kapteeni Theslöfin. Uusi polisilaitos oli siten kansalliskaartin selän takana valmistettu, ja minkälainen siitä olisi tullut, se nähtiin samana maanantaina, jolloin tuo uusi kaarti Theslöfin johdolla oli tulossa polisikamariin päin. Emme kuitenkaan huoli tässä

sen enempää muistella tuota rumaa tapausta. Työväen ja kansalliskaartin käsitys siitä ilmenee selkeästi seuraavissa julistuksissa:

„Tiedonanto!

Työväki on päättänyt isänmaan edun takia väistyä Suomen Ylioppilaiden ennen kuulumattoman väkivallan uhan edestä. Kaikki kaupat saavat olla auki paitsi kapakat ja ravintolat.

Kansalliskaartin ylipäällikkö

Johan Kock.“

„Kansalliskaartille.

Sen johdosta, että minun eilenaamuisen kiellon voiman käyttämisestä erästä pientä rauhanhäiritsijäjoukkokuntaa vastaan on herättänyt useissa kansalliskaartilaisissa suurta paheksumista, tahdon lausua seuraavaa:

Kansalaiset! Ajatelkaa mikä hirvittävä pakokauhu kaikkine kamaline seurauksineen olisi syntynyt niissä taajoissa ihmisjoukoissa, jotka sillä haavaa olivat kerääntyneet Unionin- ja Aleksanterinkäädulle ja vallankin niiden risteykseen, jos olisin asettanut raa'an voiman maltin ja viisauden vaatimusten yläpuolelle. Se olisi ehkä johtanut siihen, että satoja naisia ja lapsia olisi tallattu kuoliaaksi. Ja kuka takaa, että saavutetun „voiton“ hinta ei olisi ollut vieläkin suurempi...? En ainakaan minä.

Niinkö meidän sitte todellakin olisi pitänyt turvata sen yleisön rauhaa ja onnea, jonka vahdiksi olimme asettuneet? Hyvät kansalaiset! Juuri sen vuoksi, että teiltä vaadittiin niin tavattoman paljo enemmän rohkeutta peräytymiseen kuin etenemiseen, ja vielä hiukan muunkin vuoksi, minä valitsin edellisen, ja te kestitte tulikokeenne.

Kiitos siitä teille! Muistakaa, veljet, että tämä „tappio“ on meidän ensimmäinen suuri voittomme! Vieläkö enempää voitte pyytää.

Helsingissä, marrask. 7 p. 1905.

Kansalliskaartin ylipäällikkö

Johan Kock.“

Lukija voi jo edellä sanotusta päättää, minkä verran kansalliskaartilla ja sen edustamilla kansankeroksilla oli syytä luottaa kaupungin viranomaisiin. Kuitenkin on keskinäinen luottamus kaupungin suurimman kansanluokan ja järjestysvallan välillä välttämätön yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpysymiseksi. Luonnollistahan siis oli, että kansalliskaarti, kun se tiistaina marrask. 7 p:nä päätti luopua järjestyksen pidosta, tahtoi luovuttaa sen sellaisiin käsiin, joihin saatettaisiin luottaa. Yhtä luonnollista oli, että kansalliskaarti suurten kansalaiskokousten järkkymätöntä mielipidettä noudattaen tahtoi saada jonkinlaisia takeita siitäkin, että kaiken hyvän järjestyksen ensi ehtoa, kapakkain kiinipitämistä, jatkettaisiin niin kauan kuin mahdollista. Mutta mitä takeita tarjosivat maistraatti ja valtuusmiehet? Salaperäisyyttä, hämäryyttä ja neuvotonta avuttomuutta. Se hätäili polisivaltaa tavoittelemaan antamatta tietää, kuka tulisi polisimestariksi. Oliko takeita, ettei maistraatilla taasenkin ollut takanaan joku Theslöf? Oliko takeita siitäkään, ettei maistraatti käyttäisi ensinmaista tilaisuutta laskeakseen viinavirtoja irti?

Oliko ihmeellistä, että kansalliskaarti päätti luovuttaa polisivallan sille, jolta se sen oli ottanutkin, s. o. vanhalle polisikunnalle? Että vihattu polisimestari af Eneljelm sillä tavoin uudelleen tuli polisimes-

tariksi, sille ei mahdettu mitään, koska itsepintainen huhu tiesi kertoa Theslöfin tulosta, koska lakkoliike oli jo alkanut uudelleen puhjeta, koska muuta poliisimestaria kuin af Enehjelm ei ollut, koska vanha poliisimiehistö oli pyytänyt saada hänet johtajakseen ja koska oli takeita siitä, ettei hän avaisi kapakoita. Omasta puolestamme luulemme kaartin todellisuudessa olleen sangen välinpitämättömän af Enehjelmin personaan nähden samoin kuin luulemme hänelle nostettujen „eläköön“ huutojen oikeastaan olleen tarkoitettuja „alas“ huudoiksi maistraatille. Niin metsä vastaa kuin huhutaan. Oikeat syypäät koko tähän niin joutavaa hälinää herättäneeseen jupakkaan ovat maistraatti ja valtuusto, jotka vähäiselläkin julkisuudella, rahtusellakin avomielisyydellä ja sovinnollisuudella sekä hituista vähemmällä kansan halveksumisella aivan hyvin olisivat saaneet asiat järjestetyksi kaikkien tyytyväisyydeksi.

Mutta sellainen ei ole virkavallan ja yhteiskunnallisen hohtousjärjestelmän tapa muuallakaan, saati Helsingissä. Virkavalta, epäluulo, vieläpä vihakin työväkeä ja kansalliskaartia vastaan ovat olleet kaupungin viranomaisten johtotähtiä tänä merkillisenä aikana, niinkuin aina ennenkin, ja niinkuin vielä myöhemminkin. — Mitäpä muuta voisimme heiltä vaatiakaan? Ei tule tuohesta takkia eikä kivistä lakkia.

Aivan samanlaatuinen on noiden kuuluisain 160,000:n juttu. Arvattavasti ei niistä olisi mitään melua syntynyt, jos apurahoja olisi pyydetty kaupungin valtuustolta. Päättäköön lukija itse, minkä verran kansalliskaartilla oli syytä kääntyä valtuuston puoleen ja millä menestyksen toivolla sellaisen pyynnön olisi voinut esittää. Kansalliskaartin puolesta käännyttiin siis senaatin puoleen — ainoaan paikkaan, mistä voi-

tiin heti saada apua, jota yksinkertainen ihmisyyys käski anomaan.

Mutta jääkööt jatkuvat saivarrukset näistä hirmuisen „tärkeistä“ valtioasioista — joiden ainoa seuraus on ollut Helsingin pormestarin kukistus — niiden huoleksi, jotka tähän aikaan ovat ottaneet pikkumaisen ja halpamaisen saivartelun tärkeimmäksi isänmaalliseksi tehtäväkseen. Kansalliskaartilaiselle antaa täyden lohdutuksen kärsityistä häväisyistä Jaakko Ilkasta laulettu säkeet:

Ken vaivojansa vaikertaa
on vaivojensa vanki.
Ei oikeutta maassa saa
ken itse sit' ei hanki.

Palaamme päiväjärjestykseen ja mainitsemme muutamana sanan suurlakon suurinta jännitystä herättävistä hetkistä. Ukkospilvi herättää usein suurempaa pelkoa kuin itse ukkonen, ja kuoleman kammo on usein pahempi kuin itse kuolema. Jotain sen tapaista oli se levottomuus, minkä Tuusulan tykistön tulo sai aikaan hyvässä Helsingissämme. Kanuunan pyöräin rymy on joskus peljättävämpi kuin itse kanuunan luoti. Säilyneistä raporteista päättäen on sen jutun juoksu ollut suunnilleen seuraava. Valppaat vartijamme Sörnäisissä olivat havainneet outojen lähettien lähteneen Helsingistä Hämeenlinnaan päin. Siitä tuli tieto keskusosastolle, josta annettiin halukkaiden tiedustelijain lähteä ratsain lähettien jälkiä seuraamaan. Otaksutaan sanan mahdollisesti olevan menossa Hämeenlinnaan venäläisen sotaväen sieltä tulla pääkaupunkiin. Ratsastajamme kiitävät Hämeen tielle, ajavat jo Tuusulassa asti, kun

— vie ja viipota — koko Tuusulan tykkiväki tulla jytisee tiellä vastaan. Nopsasti kääntyvät ratsastajamme takaisin Helsinkiin tuomaan tärkeää tietoaan.

Tul' ajutantti Sandelsin,
hevonen vaahdossa.

Suuri mieltonkuuhu. Nuorimman polven browningit raksahtelevat, jos niinkuin isänmaa olisi vaarassa. Joissakin kuumenneissa aivoissa syntyy hurja tuuma: Vanhan kaupungin silta ilmaan! Missä ovat Skogsterin 70 kiloa dynamiittia, jotka Hämeenlinnasta anastettiin? Missä ovat miehet? Kuinka sitten asiaa harkittiin, niin lopulta toteltiin päälliköiden kieltoa ja jätettiin silta alalleen, „ruokatavarain tuonnin“ vuoksi. Ja kanuunat saivat tulla kaupunkiin ja jäädä kaupunkiin tehtyään suuren hävityksen hätähousujen mielikuvitteluissa. Iivana juhnan ajat ovat Venäjälläkin jo menneet, ainakin kaupunkipaikoissa. Hallitus, niin sokea kuin se saattaa ollakin, tietää sielläkin, ettei niin perin lainkuuliaista ja sikseen sivistynyttäkin kansaa kuin Suomen kansaa sovi enään kanuunoilla puhutella. Yloensä on suurlakon aikana moitteeton väli vallinnut Suomen kansalaisten vapaan järjestysvallan ja venäläisen asvoiman välillä. Jonkun verran vaivaa tosin on ollut kansalliskaartin päälliköillä ja lähetystöillä saadakseen venäläiset vallanpitäjät ymmärtämään lakkolaisten rauhallisia ja kapinattomia tarkoituksia, mutta se vaiva on ollut välttämätön jo porvarillistenkin tähden, jotka tietysti ovat koko maailmalle toittaneet tuomioitaan näistä „Slavalla“ käynneistä samalla kuin selkä köyryssä ovat seuranneet omain miestensä sukkulalentoa Helsingin ja Pietarin välillä.

Tuusulan tykkijuttuun verrattavan vesilasimyrskyn sai torstaina aikaan „kaapelijuttu“, se sama, joka aiheutti valtuuston merkillisen valtiokaappausyrityksen polisikamarissa. Jostakin käskystä — silloin oli vielä kaupunki täynnä käskijöitä — oli venäläisten telegrafijohtoihin ja -kaapeleihin tullut häirinkiä. Keskusasemalla ei tapauksesta tiedetty mitään, ennenkuin illalla läheisestä raatitalosta alkaa sinne lappaa herroja, jotka Jumalan ja kaikkien pyhimysten nimessä vaativat avaamaan telegrafia, koska kenraalikuvernööri muutoin soittaa musiikkia sotalaivain 12-tuumaisilla. „Rientäkää, Jumalan nimessä rientäkää!“ Ja niin sitä mentiin, mikä Obolenskille, mikä lakkokomiteaan, mikä Kockia hakemaan, mikä minnekin. Kokonainen tai puolen kompaniaa punaista kaartia rientää telegrafilaitokselle. Vaan annamme erään kansalliskaartin virkamiehen kertoa asian. „Luoto ja minä kolkutimme ovea. Tultiin avaamaan ovi, mutta sisään meitä ei päästetty. Sanoin, että tahdoin puhutella korkeinta päällikköä laitoksessa. Kotvan kuluttaa aukenikin ikkuna ja kysyttiin mitä tahdomme. Sanoin asiani ja pyysin, että päästäisivät minut sisään tovereineni. Sekin pyyntö täytettiin. Nyt vaadimme — kysytyäni ensin, onko aparaatteja ja kaapeleita särjetty, johon vastattiin kieltävästi — että laitos on heti avattava. Laitoksen luona oli silloin minulle outoja vartijoita. — — Laitoksen päällikkö Aleksejeff vaati, ettemme rupeisi sensuroimaan sähkösanomia, vaan että jokainen saisi sähköittää mitä tahansa ja kenelle tahansa. Selitin, ettemme ole sensuroineet mitään sähkösanomia, johon hän vastasi, että jokaisen, joka tahtoi lähettää sähkösanomia, täytyi mennä uusmaalaisen osakunnan taloon, jossa merkittiin, saako lähettää vai ei. Tästä ei kukaan meistä ole

tiennyt; ylioppilaita ohjaa joku muu kuin kapteeni Kock', sanoin minä".

Telegrafilaitos oli sillä jälleen reilassa, jos se oikeastaan oli epäkuunnossa ollutkaan. Mutta merkillisellä tavalla valaisee tuo yhtä kiiruusti syntynyt kuin lakannut kaapelijuttu eräitä muita lakonaikaisia oloja Helsingissä. Koska ne kuitenkin eivät kuulu kansalliskaartin historiaan, vaan vastapuolueitten skandaalikonkkaan, emme huoli niihin sormellamme kajoja.

Paremmiin kuuluisi asiaamme kertoa venäläisten sotavarustuksista, joita ei käytetty, miinoista, joita ei räjähdytetty, sekä suomalaisten sotasairaaloista, joihin ei tullut potilaita, ja muista sentapaisista jännittävästä seikoista, mutta emme tahdo viedä ihmisiltä kaikkea kahvipuheen ainetta, ja jätämme ne kertomatta. Olemme tahtoneet vain antaa yleisen kuvauksen lakkoajan jännittävimmistä tapauksista ja aiheista, joiden synnyttämä porvarillinen kulkutauti vieläkin raivoo kaupungissamme ilman että tepsivää lääkettä sitä vastaan on keksitty. Luulomme kuitenkin kulkutaudin vähitellen lakkaavan, kunhan yksikamarinen eduskunta pääsee sitä parantamaan.

Vielä sananen suurlakon juhlallisista päättäjäisistä, tuosta köyhälistön suuresta hetkestä, joka aina tulee pysymään läsnäolijain muistossa.

Vielä viimeisen kerran luomme silmäyksen tähän kansalliskaartin ensimmäiseen sotaretkeen.

Suomen työväki alkoi tämän merkillisen taistelun. Sekä „perustuslaillisten“ että „suomenmielisten“ osuus taistelun alkamisessa on perin vähäinen tai ei mikään. Jälkimmäisten pää-äänenkannattaja varoitti vapisevalla äänellään lakosta vielä silloinkin (tiistaina), kun lakko-myrsky jo kohisi koko Suomessa. Perustuslailliset

yhtyivät lakkoon nopeammin, kun näkivät, että lakko oli nostava heidät kunnian- ja vallan kukkuloille, vaikka pääkaupungissa heidänkin vaatimuksensa lakon alkaessa supistuivat yksinomaan „entisten“ kultaisten aikain palauttamiseen, „vanhan Suomen“ ylösnousemiseen. Pian kuitenkin yhtyivät kaikki puolueet ja kansankerrrokset suurlakkoon, josta siten tuli yleinen ja yhteinen taistelu sortovaltaa vastaan. Sellaista rynnistystä vastaan on sortovalta voimaton, ja siksi se kiirehti antamaan takaisin sananvapauden, yhdistymis- ja kokoontumisvapauden, poistamaan santarit ja yleensä täyttämään Suomen kaikkein kireimmät vaatimukset.

Mahdollista on, että se kaikki, mitä saatiin, olisi saatu ilmankin lakkoa, koska Venäjällä jo oli saatu oikeastaan enemmänkin. Mutta pidämme luultavana ja uskottavana, että Suomen suurlakolla olisi saatu aikaan paljon enemmänkin, kuin sillä saatiin, jos yksimielisyttä ja todellista edistykseenhalua olisi kansassamme riittänyt pitemmältä. Sosialidemokratia ja sosialismin kannalla seisova työväki, joka aina on katsonut kansamme suuren työtätekevän enemmistön elinehtoja ja ilmaistua tahtoa korkeammaksi laiksi kuin porvarillisen yhteiskunnan erioikeutettua ja itsekästä hallitusvaltaa, oli tietysti valmis vanhentuneista muodoista välittämättä vastaanottamaan niin täydellistä kansanvaltaa ja niin suurta hallitusvallan supistamista kuin olosuhteet suinkin saattoivat myöntää. Valtapuolueet olivat pakotetut tekemään työväen s. o. yleisen äänioikeuden ja yksikamarisen eduskunnan hyväksi myönnytyksiä, joita ne vielä vuosi sitten pitivät mahdottomina. Mutta näitä ylimalkaisia ja tarkemmin määrittelemättömiä myönnytyksiä pitemmälle eivät ne menneet, pääasiana kuin pitivät entisten laillisten muotojen palauttamista ja

valtiopäiväin kokoonkutsumisista. Ja ettei valtiopäiviä ole ajateltu vain „muodollisiksi“, vaan hyvinkin „asiallisiksi“, on jälkeensä kylläkin selvästi näkynyt.

Syvä ero siis oli olemassa valtaapuolueitten ja työväen käsitystavan välillä. Vastakkaisina tunnussanoina olivat „valtiopäivät“ ja „kansalliskokous“. Näissäkin tunnussanoissa kuvastuu kaksi eri maailmaa. Kiistely niiden suuremmasta tai vähemmästä „laillisuudesta“ on turhaa, koska esim. yleisellä kansanääneistyksellä toimitetut kansalliskokouksen vaalit olisivat antaneet parempaa lajia laillisuutta ja oikeutta kuin nelijalkaisella eduskunnalla milloinkaan on ollut.

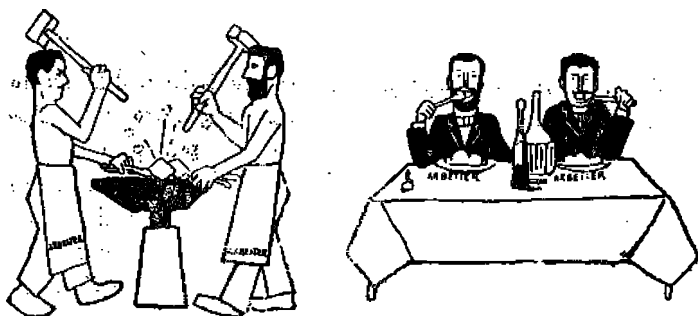
Vaan manifestin tulo katkaisi kaikki tällaiset sovitteletut ja teki selvän pesäeron porvarillisten ja työväen välillä. On sanottava suoraan, että heti manifestin tultua täytyi työväen lähteä peräytymismatkalle. Manifesti vastasi täydellisesti porvarillisten toiveita. He olivat voittaneet kaikki ja saaneet valtiopäivänsä. He luopuivat miehissä lakosta ja kokosivat kaikki voimansa saadakseen toistenkin lakon loppumaan. He oivalsivat, että lakon jatkaminen olisi saattanut tulla heille vaaralliseksi. Suomalainen puolue julkaisi „verilöylyä“ hajuavia julistuksia, kaduilla levitettiin raamatullisia plakaatteja, perustustailliset rukoilivat lakkolaisia peräytymään ja Helsingin vallassaolijat pestasivat Theslöfin palvelukseensa. Selvää oli, että kun kotimainen ja venäläinen ylivoima oli vastassamme, ei taistelua kannattanut kauan jatkaa. Sitä kuitenkin jatkettiin vielä hetkinen, ei voiton, vaan ohjelman vuoksi, tulevaisuuden vuoksi. Kun sitten tanner ympärillämme oli täydellisesti tyhjennyt, kun kaikki olivat juosseet seurastamme pois, kun „torisenaatti“ jäi olemattomaksi olennoksi, kun porvarillisten sotalasaretit sulkiivat

ovensä, kun kauppoja ja tehtaita avattiin väkisellä ja kun Obolenski jo sanoi antavansa puheenvuoron „Slavan“ pattereille — niin silloin me peräännyimme, peräännyimme samasta syystä kuin väistimme Theslöfin joukkoa, poistuimme näyttämöltä rauhan, aatteittemme ja lippumme puhtauden vuoksi, koska emme vastustajaimme tapaan tahdo rakentaa tulevaisuuden Suomea pakon, sorron ja pistimien perustukselle. Mutta ennen poistumistamme merkitsimme pontevasti kantamme ja päätimme pysyä yhdessä tulevia taisteluita varten.

Neliössä seisoo monituhansinen kansalliskaarti Senaatintorilla. Porvarilliset seisovat nöyrinä hallituksen rakennusten kuisteissa ja kujissa, missä heille jae-taan armollista manifestia. Siellä veisataan vanhaan nuottiin isänmaallisia juhlaivirsiä. Sitten juoksevat porvarit kilvalla palatsejansa ja salejansa juhla-valaise-maan. Mutta lakissa päin, liikkumattomana seisoo kansalliskaarti ja kansa, jonka pieniä koteja ja akku-noita esikaupungeissa ja palatsien kivijaloissa eivät ilokynttilät tänä iltana valaise. Sen sijaan vietetään Senaatintorilla tulevaisuuden juhlaa. Ensi kerran lie-huvat suuret punaiset liput, kunnialla ansaitut, kaartin joukkojen keskuudessa. Lakko lopetetaan vastaiseksi juhllallisella ja ylevällä julistuspuheella. Kansalliskaartin ylipäällikkö Kock ja komentaja Luoto ratsastavat joukkojen luo ja suuri loppuparaati alkaa. Lujissa riveissä marssitaan kaupungin katuja, käydään hurraamassa työväenyhdistyksen „torpalle“ ja käydään Rautatien-torilla.

Lakko on virallisesti loppunut.

Tulevaisuuden työmiehet arkena ja pyhänä.

6. Kansalliskaarti talvimajoissa.

Kansalliskaarti on nyt talvikortteereissaan. Mutta se ei vietä aikaansa laiskuudessa ja toimettomuudessa, vaan valmistuu ahkerasti tulevia sotaretkiä varten. Kansalliskaartiinkin sopivat nyt tutun sotilaslaulun säteet:

Me me oomme suomalaiset tarkka-ampujat,
 sotaopin harjoituksiss' aivan ankarat
 j. n. e.

Lakon jälkeen on pääkaupungin punainen kaarti ollut tavattoman vilkkaassa toiminnassa. Koko kaarti on saatujen kokemusten ja esikunnan laatimain suunnittelujen mukaan järjestetty uudelleen. Täysinpalvelleet ovat lasketut palveluksesta pois ja aukot ovat täytetyt uudella tuoreella miehistöllä. Uusia osastoja on perustettu ja koko kaarti on saanut uuden tarkan ja

täsmällisen jaon. Eräänä sunnuntaina vietettiin Kaisaniemessä lippujen vihkimisjuhlaa ja toisena sunnuntaina sai kaarti uudet metalliset morkkinsä, joiden kuva näkyy tämän kirjan kansilehdellä. Harjoituksissa on oltu ahkerasti. Parempaa marssia, jota esim. punaisen kaartin „henkikomppania“ on paraateissa näyttänyt, on tuskin Suomen kaartikaan kyennyt näyttämään.

Kaikissa tärkeimmissä liikekeskuksissa ja työväen kaupungeissa pitkin koko Suomen maata on viime viikkoina ahkerasti perusteltu uusia kaartin osastoja, jotka ovat saman johdon ja järjestyksen alaisia, saman hengen elähdyttämiä kuin Helsinkiin majoitetut punaisen kaartin joukot.

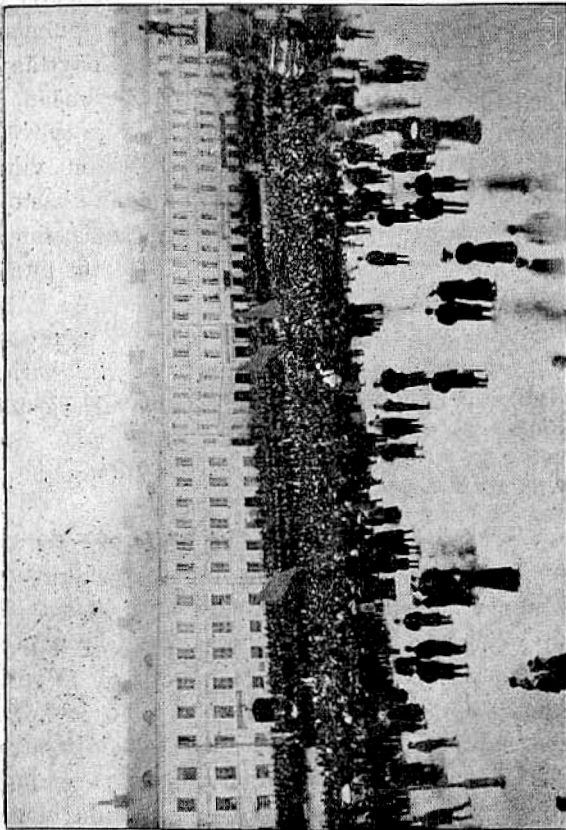
Kun kaartin järjestys pian on täydessä kunnossa, edustaa se monikymmentuhattmiehistä hyvin harjoitettua ja toimiinsa täysin pystyvää kansalaisjärjestöä, järjestysvoimaa ja aatteellista valtaa Suomessa. Sen reservi- ja nostoväkenä ovat kansalliskaartin epäluokitelliset joukot.

Luonnollista on, että sellaisen järjestön koossapitämiseen ja järjestykseen tarvitaan aineellisiakin varoja. Punainen kaarti on sitävarten Helsingissä ja maaseuduilla perustanut rahastoja, joiden kartuttaminen on jokaisen kansalliskaartilaisen kunnianasia. Varoja kassoihin on koottu ja kootaan vapaaehtoisilla lahjoilla, kustannustoinella y. m. s. keinoin. Punaisen kaartin hajotettua käytetään varat työväen liikkeen hyväksi.

Mikä on sitten punaisen kaartin tarkoitus?

Siihen antavat täydellisen vastauksen työväen puoluehallinnon ja punaisen kaartin hyväksymät säännöt. Kaartin jäsenille on tässä tarpeetonta esittää ja selittää noita sääntöjä. Jokaisen kaartilaisen on hankittava nuo säännöt, opittava ne tarkoin tuntemaan ja

yhtä tarkoin noudatettava niitä käytöksessään ja kaikessa toiminnassaan. Ei mikään armeija voi täyttää tarkoitustaan, ellei se tunne tehtävänsä.

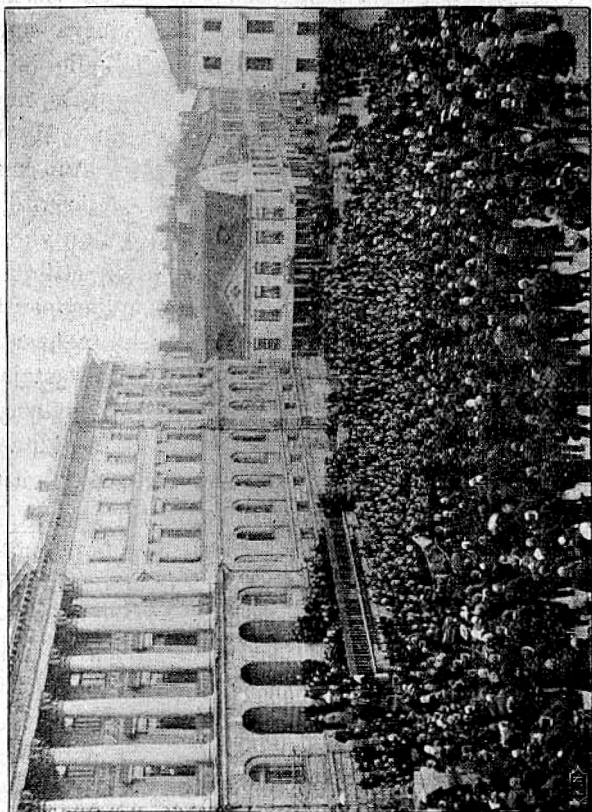
Suurlakon lopettajaiset:
Kansalliskaarti Senaatintorilla loppuparaatim lähdössä.

Tahdomme kuitenkin noiden sääntöjen johdosta lausua tässä muutamia yleisempiä ajatuksia, jotka pyydämme sulkea kaikkien punakaartilaisten mieleen ja sydämeen.

Suurlakon aika on antanut työväestölle useita suurenarvoisia opetuksia. Ennen kaikkea on se osoittanut järjestymisen suurta merkitystä. Miten yleensä olisi koko työväki voinut menestyksellä esiintyä suurlakon vaikeina ja arkaluontoisina aikoina, ellei sillä olisi ollut lujaa sisällistä järjestöä, ellei työväki miehissä olisi rientänyt järjestettyihin riveihin. Myönnämme kyllä, että kansalaisjärjestöt sellaiset kuin kansalliskaarti ja punainen kaarti ovat tilapäisiä järjestöjä. Mutta niiden aate on pysyvä. Kansalliskaarti on yhdistymis- ja kokoontumisvapauden tienraivaaja. Millä tavoin porvarilliset yhdistymis- ja kokoontumisvapautta käsittävät, sen ovat he jo osoittaneet punaista kaarta vastaan tähdätyillä herjauksilla ja uhkaavilla vastajärjestöillä. Siitä huolimatta on punainen kaarti pysynyt koossa rauhallisen, luvallisen tarkoituksensa ja puhtaan punaisen lippunsa ympärillä, ja puolustanut siten vastaan saatua yhdistymis- ja kokoontumisvapautta.

Toisekseen on kansalliskaarti kaikella ponnella taistellut kieltolain puolesta ja siten tehnyt hyvin suurenarvoisen palveluksen maamme raitistumiselle ja työväelle itselleen. Ajatelkaamme vain minkäläistä olisi lakkoajan järjestys ollut, jos vallassa oleva krouvarein ja heidän asianajajainsa mahtava puolue olisi saanut asioita mielensä mukaan järjestää. Nyt ovat ajattelevat kansalaiset saaneet kauan tarvitsemansa käytännöllisen todistuksen kansan talidosta viina-asiassa ja ehdottoman rattiuden ihmeitä tekevästä voimasta. Ja terveydeksi on se opetus ollut. Luulemme Suomen työväenkin nyt tulleen lopullisesti näkemään, mikä mahtava ase raittius on luokkataistelussa. Raitis punakaarti ja raitis työväestö tulevat epäilemättä voittamaan vastus-

tajansa ja saattamaan kieltolain Suomessa voimaan ei ainoastaan laissa, vaan koko kansamme elämässä.

Manifestin julkaiseminen:
Porvarilliset laulamassa senaatin edustalla.

Mutta niin aluksi kuin lopuksikin on kansalliskaarti ollut ja on edelleenkin suuremmoinen valtiollinen ja yhteiskunnallinen valmistuslaitos Suomen työtekeväälle luokalle. Kansalliskaartin harjoitukset ovat alkuharjoituksia koko työväen tulevaisuutta varten, valmistava luokka työväenliikkeen korkeampia luokkia

varten, sotakoulu, josta on kasvava joukoittain kykeneviä sotureita, aliupseereja, vääpeleitä ja kenraaleja Suomen sosialidemokratilaiselle puolueelle. Niinkuin punainen kaarti nyt marssii puistoissa ja kaduilla, niinkuin se nyt on taistellut ja taistelee hetken polttavain kysymysten onnelliseksi ratkaisemiseksi, niin on työväen liike jo kauan taistellut ja tulee vastakin taistelemaan kapitalia ja kapitalistista yhteiskuntajärjestystä vastaan. Se on useimmiten näkymätöntä taistelua, jota käydään elämän, mielipiteitten ja aatteitten alalla. No kymmenettuhannet silmät, jotka nyt ovat nähneet kapaleen työväen liikkeen ulkonaista taistelua, ne sydämet, jotka nyt ovat lämminneet nykyhetken suuressa tappolussa, tulevat toivottavasti tästedes näkemään ja tuntemaan, että sitä samaa taistelua käydään kaikessa muussakin yhteiskuntaelämässä. Ja toivottavasti koko Suomen punakaarti, hetken tärkeät tehtävät täytettyään, on miehissä marssiva noille uusille taistelutantereille, seuraava punaista lippuansa nusille retkille, uusiin taisteluihin, uusiin voittoihin.

„Käy eespäin väki voimakas!“

Lakkimerkkejä

Punaisen kaartin miehistölle

saa tilata osoitteella:

Punaisen kaartin kanslia

===== Helsinki =====

Lakkimerkkien hinta on

===== 30 p:iä kpl. =====

👉 Myydään Punaisen kaartin hyväksi 👈

=====

Punaisen kaartin säännöt,

Järjestysohjeet

===== ja =====

Komennuskäsikirja

Kaikki yhdistettynä yhdeksi vihkoksi, hinta
30 p:iä kappale. Saadaan tilata osoitteella:

Punaisen kaartin Kanslia,

===== Helsinki =====

👉 Myydään Punaisen kaartin hyväksi 👈